

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV
2009/43/EÜ,**

6. mai 2009,

**kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste
lihtsustamise kohta**

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 95,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Asutamislepinguga nähakse ette siseturu rajamine, sealhulgas kaupade ja teenuste vaba liikumise takistuste kõrvaldamine liikmesriikide vahel ja sellise süsteemi sisseseadmine, mis tagab, et siseturul ei toimu konkurentsimoonusi.
- (2) Siseturu rajamist käsitlevaid asutamislepingu sätteid kohaldatakse kõigi tasu eest saadavate kaupade ja teenuste, kaasa arvatud kaitseotstarbeliste toodete suhtes, kuid need ei takista liikmesriikidel teatavatel tingimustel võtmast üksikjuhtudel muid meetmeid, kui nad leiavad, et on vaja kaitsta nende olulisi julgeolekuhuve.
- (3) Liikmesriikide õigus- ja haldusnormides, mis käsitlevad kaitseotstarbeliste toodete vedu ühenduse piires, on erinevusi, mis võivad takistada selliste toodete liikumist ning moonutada konkurentsi siseturul, pärssides seega uuendustegevust, tööstuskoostööd ning Euroopa Liidu kaitsetööstuse konkurentsivõimet.
- (4) Liikmesriikide õigusnormide üks eesmärke on üldiselt inimõiguste, rahu, julgeoleku ja stabiilsuse kaitse, kontrollides rangelt ja kehtestades piiranguid kaitseotstarbeliste toodete ekspordile ja levimisele kolmandatesse riikidesse ning ka teistesse liikmesriikidesse.

⁽¹⁾ 23. oktoobri 2008. aasta arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2008. aasta arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta otsus.

▼B

- (5) Selliseid piiranguid, mis takistavad kaitseotstarbeliste toodete liikumist ühenduse piires, ei saa kõrvaldada otseselt asutamislepingus sätestatud kaupade ja teenuste vaba liikumise põhimõtteid kohaldades, sest neid piiranguid võib igal üksikjuhul põhjendada asutamislepingu artikliga 30 või 296, mida liikmesriigid kohaldavad jätkuvalt eeldusel, et nende tingimused on täidetud.
- (6) Liikmesriikide asjakohaseid õigusnorme on seetõttu vaja ühtlustada nii, et lihtsustuks kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisene vedu ning oleks tagatud siseturu nõuetekohane toimimine. Käesolev direktiiv käsitleb üksnes reegleid ja korda, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodetega, ning ei mõjuta seega liikmesriikide kaitseotstarbeliste toodete veo poliitikat.
- (7) Liikmesriikide asjakohaste õigusnormide ühtlustamine ei tohiks piirata liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi ja ülesandeid või nende otsustusõigust kaitseotstarbeliste toodete ekspordipoliitika osas.
- (8) Liikmesriikidele peaks jääma võimalus jätkata ja arendada edasi valitsustevahelist koostööd, järgides samal ajal käesoleva direktiivi sätteid.
- (9) Käesolevat direktiivi ei kohaldata selliste kaitseotstarbeliste toodete suhtes, mis ainult läbivad ühenduse territooriumi, nimelt selliste toodete suhtes, millele ei ole määratud muud tollikäitlusviisi peale välistransiidiprotseduuri või mis on lihtsalt paigutatud vabatooni või -lattu, kus ei pea nende kohta pidama laovarvestust.
- (10) Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi kaitseotstarbeliste toodete suhtes, mis vastavad sõjaliste kaupade ühisele Euroopa Liidu nimekirjale, ⁽¹⁾ kaasa arvatud nende komponentide ja tehnoloogiate suhtes.
- (11) Käesolev direktiiv ei piira 28. novembri 1997. aasta ühismeetme 97/817/ÜVJP, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli J.3 alusel jalaväemiinide kohta, ⁽²⁾ rakendamist, ega piira 3. detsembril 2008. aastal Oslos allkirjastatud kassetlahingumooni konventsiooni ratifitseerimist ja rakendamist liikmesriikide poolt.

⁽¹⁾ ELT L 88, 29.3.2007, lk 58.

⁽²⁾ EÜT L 338, 9.12.1997, lk 1.

▼B

- (12) Kaitseotstarbeliste toodete vedu piiravates liikmesriikide õigusnormides sisalduvad inimõiguste, rahu, julgeoleku ja stabiilsuse tagamise eesmärgid eeldavad, et nende toodete veoks ühenduse piires on jätkuvalt vaja päritoluliikmesriigi luba ning vastuvõtva liikmesriigi garantiisid.
- (13) Võttes arvesse käesolevas direktiivis nende eesmärkide kaitseks sätestatud kaitseklausleid, ei ole liikmesriikidel enam vaja kehtestada või säilitada muid piiranguid nende eesmärkide saavutamiseks asutamislepingu artiklite 30 ja 296 kohaselt.
- (14) Käesolev direktiiv ei piira selliste sätete kohaldamist, mis on vajalikud avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohalt. Kaitseotstarbeliste toodete olemust ja eripära silmas pidades on avaliku korraga seotud põhjendused, näiteks veohutus, ladustamisohutus, diversiooni oht ja kuritegevuse ennetamine käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks eriti olulised.
- (15) Käesolev direktiiv ei piira nõukogu 18. juuni 1991. aasta direktiivi 91/477/EMÜ (relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta),⁽¹⁾ eriti relvade liikumist ühenduses käsitlevate formaalsete kohaldamist. Käesolev direktiiv ei piira nõukogu 5. aprilli 1993. aasta nõukogu direktiivi 93/15/EMÜ (tsiviilotstarbeliseks kasutamiseks mõeldud lõhkematerjalide turuletoomist ja järelevalvet käsitlevate sätete ühtlustamise kohta),⁽²⁾ laskemoona ühest riigist teise vedamist käsitlevate sätete kohaldamist.
- (16) Kõikide ühenduses toimuvate kaitseotstarbeliste toodete vedude puhul on tarvis eelnevalt koond-, üld-, või üksikut veoluba, mis on välja antud liikmesriigis, mille territooriumilt tarnija soovib kaitseotstarbelisi tooteid vedada. Liikmesriigid peaksid olema võimelised vabastama kaitseotstarbeliste toodete veod eelneva loa taotlemise kohustusest käesolevas direktiivis loetletud konkreetsetel juhtudel.
- (17) Liikmesriikidel peaks olema õigus loa andmisest keelduda või see eelnevalt anda. Siseturu põhimõtete kohaselt peaks luba kehtima kogu ühenduse territooriumil ning täiendavaid lube läbiveoks läbi teiste liikmesriikide või sisenemiseks teise liikmesriigi territooriumile ei peaks nõudma.
- (18) Liikmesriigid peaksid kindlaks määrama kaitseotstarbeliste toodete või kaitseotstarbeliste toodete liikide veolubade sobivad tüübid igale veotübile, ning millised tingimused tuleb seada igale veoloale, võttes arvesse veo sensitiivsust.

⁽¹⁾ EÜT L 256, 13.9.1991, lk 51.

⁽²⁾ EÜT L 121, 15.5.1993, lk 20.

▼B

- (19) Liikmesriigid peaksid nii palju kui võimalik hoiduma ekspordipiirangute kehtestamisest komponentide suhtes, aktsepteerides vastuvõtja kasutusviisi deklaratsiooni ning võttes arvesse, kui suures ulatuses integreeritakse komponendid vastuvõtja enda toodetesse.
- (20) Liikmesriigid peaksid kindlaks määrama veolubade saajad mitte-diskrimineerival viisil, välja arvatud juhul, kui on vaja kaitsta olulisi julgeolekuhuve.
- (21) Kaitseotstarbeliste toodete veo lihtsustamiseks peaksid liikmesriigid avaldama üldload, millega antakse luba kõikidele ettevõtjatele, kes täidavad vastavas üldloas kindlaks määratud tingimused.
- (22) Kaitseotstarbeliste toodete veoks kaitsejõududele tuleks välja anda üldluba, et tagada tarnekindlus kõikidele liikmesriikidele, kes sooritavad kõnealuste toodete hankeid ühenduse piires.
- (23) Komponentide veoks sertifitseeritud Euroopa kaitsettevõtjatele tuleks välja anda üldluba, et tugevdada nende ettevõtjate omavahelist koostööd ja integratsiooni, eelkõige edendades tarneahela optimeerimist ning mastaabiefekti.
- (24) Valitsustevahelises koostööprogrammis osalevad liikmesriigid peaksid saama avaldada üldloa kaitseotstarbeliste toodete veoks teises osalevas liikmesriigis asuvale vastuvõtjale, et tagada koostööprogrammi elluviimine. Sellega parandatakse osalevates liikmesriikides asuvate ettevõtjate võimalusi osaleda valitsustevahelistes koostööprogrammides.
- (25) Liikmesriikidele peab jääma võimalus avaldada üldlube, et hõlmata juhud, mil inimõiguste, rahu, julgeoleku ja turvalisuse risk on toote ja vastuvõtja olemuse tõttu väga madal.
- (26) Juhul kui üldluba ei saa välja anda, peaks liikmesriik taotluse alusel väljastama üksikettevõtjatele koondloa, välja arvatud käesolevas direktiivis sätestatud juhtudel. Liikmesriigid peaksid saama väljastada pikendatavaid koondlubasid.
- (27) Ettevõtjad peaksid pädevatele asutustele teatama koondlubade kasutamisest, et kaitsta inimõigusi, rahu, julgeolekut ja stabiilsust ning võimaldada kaitseotstarbeliste toodete veo demokraatlikku kontrolli läbipaistva aruandluse teel.

▼B

- (28) Liikmesriikidele tuleks jätta võimalus määrata kindlaks üld-, koond- ja üksiklubade andmise tingimused piisavalt paindlikult, et võimaldada koostöö jätkumist olemasoleva rahvusvahelise ekspordikontrolli korra raames. Kuna ekspordi lubamine või keelamine kuulub ja peaks ka tulevikus jätkuvalt kuuluma liikmesriigi pädevusse, peaks selline koostöö lähtuma ekspordipoliitika vabatahtlikust koordineerimisest.
- (29) Kuna üksikjuhtumite eelkontroll kaitseotstarbeliste toodete päritoluriigis asendatakse järk-järgult üldise järelkontrolliga, siis tuleks luua tingimused vastastikuseks usalduseks, võttes kasutusele garantiid, mis tagavad, et kaitseotstarbelisi tooteid ei ekspordita ekspordipiiranguid eirates kolmandatesse riikidesse. Nimetatud põhimõtet tuleks järgida ka juhtudel, kui kaitseotstarbelisi tooteid veetakse enne kolmandasse riiki eksportimist läbi mitme liikmesriigi.
- (30) Kaitseotstarbeliste toodete ekspordipoliitika kohaldamise ühtlustamiseks teevad liikmesriigid koostööd nõukogu 8. detsembri 2008 aasta ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP (millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad)⁽¹⁾ raames, rakendades ühtseid kriteeriume ning keeldumisest teatamist ja konsultatsioonimehhanisme. Käesolev direktiiv ei tohiks takistada liikmesriikide võimalust määrata kindlaks kaitseotstarbeliste toodete veolubade tingimused, sealhulgas võimalikud ekspordipiirangud, eelkõige, kui see on vajalik kõnealuse ühise seisukoha raames toimuva koostöö seisukohalt.
- (31) Tarnijad peaksid vastuvõtjatele teatama igast veoloaga seotud piirangust, et tagada vastastikune usaldus ja usk vastuvõtja võimesse pidada kinni piirangutest veo järel, eelkõige kui tegemist on kolmandasse riiki suunduva ekspordi taotlusega.
- (32) Ettevõtjatele peaks jääma õigus otsustada, kas kasu, mis tuleneb võimalusest võtta vastu kaitseotstarbelisi tooteid üldise veoloa alusel, on piisav sertifitseerimistaotluse esitamiseks. Ettevõtjate grupi piires toimuvate vedude puhul peaks saama kasutada üldist veoluba, kui grupi liikmed on sertifitseeritud liikmesriigis, kus nad asuvad.
- (33) Sertifitseerimisel on vaja kasutada ühtseid kriteeriume, et saaks tekkida vastastikune usaldus, eelkõige usk vastuvõtja võimesse pidada kinni kaitseotstarbeliste toodete ekspordipiirangutest, kui toodete vedu on toimunud teises liikmesriigis välja antud veoloa alusel.

⁽¹⁾ ELT L 335, 13.12.2008, lk 99.

▼B

- (34) Vastastikuse usalduse tekkeks peaksid kaitseotstarbeliste toodete vastuvõtjad hoiduma selliste toodete ekspordimisest, mille veoloas sisalduvad ekspordipiirangud.
- (35) Taotledes ekspordiluba kolmandatesse riikidesse, peaksid ettevõtjad teatama pädevatele asutustele, kas nad on pidanud kinni ekspordipiirangutest, mida veoloa välja andnud liikmesriik on kaitseotstarbelisele tootele esitanud. Sellega seoses tuleb teatada ka selle kohta, et ühises seisukohas 2008/944/ÜVJP sätestatud liikmesriikidevaheline konsultatsioonimehhanism on jätkuvalt eriliselt oluline.
- (36) Ettevõtjad peaksid ühenduse välispiiril esitama pädevale tolliasutusele tõendi ekspordiloa kohta, kui veoloa alusel vastuvõetud kaitseotstarbeline toode eksporditakse kolmandasse riiki.
- (37) Lisas esitatud kaitseotstarbeliste toodete nimekirja tuleks ajakohastada ranges vastavuses sõjaliste kaupade ühise Euroopa Liidu nimekirjaga.
- (38) Vastastikuse usalduse järk-järguliseks tekkeks on vaja, et liikmesriigid lepiksid kokku tõhusates meetmetes, kaasa arvatud karistused, mis võimaldaksid käesoleva direktiivi sätete jõustamist, eelkõige meetmetes, mille alusel ettevõtjad järgivad ühtseid sertifitseerimiskriteeriume ning piiranguid, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete edasise kasutamisega veo järel.
- (39) Juhul kui päritoluliikmesriigil on põhjendatud kahtlusi, kas sertifitseeritud vastuvõtja peab kinni üldise veoloa tingimustest, või kui luba andev liikmesriik leiab, et see võib mõjutada avalikku korda, avalikku julgeolekut või selle olulisi julgeolekuhuvisid, peab ta lisaks teistele liikmesriikidele ja komisjonile teatamisele olema võimeline ajutiselt peatama sellise ettevõtjaga seotud veoloa kehtivuse, võttes arvesse liikmesriigi kohustust tagada inimõigused, rahu, julgeolek ja stabiilsus.
- (40) Vastastikuse usalduse süvendamiseks tuleks käesoleva direktiivi täitmiseks vastu võetavate õigus- ja haldusnormide kohaldamine edasi lükata. See võimaldaks enne nende sätete kohaldamist hinnata saavutatud edu komisjoni aruande alusel, mis põhineb liikmesriikide esitatud teabel võetud meetmete kohta.
- (41) Komisjon avaldab direktiivi rakendamise kohta regulaarselt aruande, millele võib vajaduse korral lisada seadusandlikke ettepanekuid.

▼B

- (42) Käesolev direktiiv ei mõjuta regionaalliitude olemasolu või süvendamist Belgia ja Luksemburgi vahel või Belgia, Luksemburgi ja Madalmaade vahel, nagu on ette nähtud asutamislepingu artiklis 306.
- (43) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt reeglite ja korra lihtsustamine, mida kohaldatakse kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo suhtes, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada praeguste loamenetluste erinevuste ja veo piiriülese olemuse tõttu ning seetõttu on seda parem saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid vastavalt asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttele. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (44) Käesoleva direktiivi rakendamiseks vajalikud meetmed tuleks vastu võtta vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusele 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused ⁽¹⁾.
- (45) Komisjonile tuleks eelkõige anda volitus muuta lisa. Kuna need on üldmeetmed ja nende eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, tuleb need vastu võtta vastavalt otsuse 1999/468/EÜ artiklis 5a sätestatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.
- (46) Kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe ⁽²⁾ punktiga 34 julgustatakse liikmesriike koostama nende endi jaoks ja ühenduse huvides vastavustabeleid, kus on võimalikult suures ulatuses välja toodud vastavus käesoleva direktiivi ja ülevõtmismeetmete vahel, ning tegema need üldsusele kättesaadavaks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

SISU, REGULEERIMISALA JA MÕISTED

Artikkel 1

Sisu

1. Käesoleva direktiivi eesmärk on lihtsustada reegleid ja korda, mida kohaldatakse kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo suhtes, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine.
2. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide otsustusõigust kaitseotstarbeliste toodete ekspordipoliitika osas.

⁽¹⁾ EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.

⁽²⁾ ELT C 321, 31.12.2003, lk 1.

▼B

3. Käesoleva direktiivi kohaldamise suhtes kohaldatakse asutamislepingu artikleid 30 ja 296.

4. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide võimalust jätkata ja arendada edasi valitsustevahelist koostööd, järgides samas käesoleva direktiivi sätteid.

*Artikkel 2***Reguleerimisala**

Käesolevat direktiivi kohaldatakse lisas loetletud kaitseotstarbeliste toodete suhtes.

*Artikkel 3***Mõisted**

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. „kaitseotstarbeline toode” – mis tahes toode, mis on loetletud lisas;
2. „vedu” – igasugune kaitseotstarbelise toote vedu või liikumine tarnijalt teises liikmesriigis asuvale vastuvõtjale;
3. „tarnija” – ühenduses asuv juriidiline või füüsiline isik, kes on veo eest õiguslikult vastutav;
4. „vastuvõtja” – ühenduses asuv juriidiline või füüsiline isik, kes on õiguslikult vastutav veose vastuvõtmise eest;
5. „veoluba” – liikmesriigi pädeva asutuse poolt tarnijale antav luba vedada kaitseotstarbelisi tooteid teises liikmesriigis asuvale vastuvõtjale;
6. „ekspordiluba” – luba tarnida kaitseotstarbelisi tooteid kolmandas riigis asuvale juriidilisele või füüsilisele isikule;
7. „läbivedu” – kaitseotstarbeliste toodete transport läbi ühe või mitme liikmesriigi, mis ei ole ei päritolu- ega vastuvõttev liikmesriik.

II PEATÜKK

VEOLOAD

Artikkel 4

Üldsätted

1. Kaitseotstarbeliste toodete veoks liikmesriikide vahel on vaja eelnevat luba. Kaitseotstarbeliste toodete läbiveoks läbi liikmesriikide või sisenemiseks liikmesriigi territooriumile, kus vastuvõtja asub, ei ole vaja teiste liikmesriikide luba, ilma et see piiraks selliste sätete kohaldamist, mis on vajalikud avaliku julgeoleku või avaliku korra seisukohalt, näiteks muu hulgas veohutuse tagamiseks.

2. Olenemata lõikest 1 võivad liikmesriigid vabastada kaitseotstarbeliste toodete veod lõikes 1 sätestatud eelneva loa taotlemise kohustusest, kui:

- a) tarnija või vastuvõtja on valitsusasutus või osa kaitsejõududest;
- b) tarneid teostavad Euroopa Liit, NATO, Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur või muud valitsusvahelised organisatsioonid oma ülesannete täitmiseks;
- c) vedu on vajalik liikmesriikidevahelise relvastusalase koostööprogrammi rakendamiseks;
- d) vedu on seotud humanitaarabiga katastroofi korral või annetusega eriolukorras või
- e) vedu on vajalik parandamiseks, hooldamiseks, väljapanekuks või demonstreerimiseks või pärast neid.

3. Komisjon võib liikmesriigi taotlusel või omal algatusel muuta lõiget 2, et lisada juhud, mil:

- a) vedu toimub tingimustel, mis ei mõjuta avalikku korda või avalikku julgeolekut;
- b) eelneva loa taotlemise kohustus on pärast käesoleva direktiivi vastuvõtmist sattunud vastuolli liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega või
- c) see on vajalik artikli 1 lõikes 4 osutatud valitsustevaheliseks koostööks.

Kõnealused meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 14 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.

▼B

4. Liikmesriigid tagavad, et tarnijad, kes soovivad vedada kaitseots-
tarbelisi tooteid oma vastavatel territooriumidelt, võivad kasutada üldi-
seid veolubasid või taotleda koond- või üksikuid veolubasid vastavalt
artiklitele 5, 6 ja 7.

5. Liikmesriigid määravad kindlaks kaitseotstarbeliste toodete või
kaitseotstarbeliste toodete liikide jaoks loa tüübid vastavalt käesoleva
artikli ning artiklite 5, 6 ja 7 sätetele.

6. Liikmesriigid määravad kindlaks kõik veolubade tingimused, seal-
hulgas kaitseotstarbeliste toodete mis tahes ekspordipiirangud füüsilis-
tele või juriidilistele isikutele kolmandates riikides, võttes muu hulgas
arvesse veoga tekkivat inimõiguste, rahu, julgeoleku ja turvalisuse taga-
mise riski. Liikmesriigid võivad ühenduse õigusega kooskõlas kasutada
võimalust nõuda lõppkasutuse kinnitusi, kaasa arvatud lõppkasutajate
sertifikaate.

7. Liikmesriigid määravad kindlaks veolubade tingimused kompo-
nentide puhul, võttes aluseks veo sensitiivsuse, hinnates seda muu
hulgas järgmiste kriteeriumide alusel:

a) komponentide laad, võrreldes toodetega, millesse need inkorporeeri-
takse, ning võrreldes lõpptoote mis tahes lõppkasutusega, mis võib
põhjustada probleeme;

b) komponentide tähtsus, võrreldes toodetega, millesse need inkorporee-
ritakse.

8. Välja arvatud juhul, kui liikmesriik peab komponentide vedu
sensitiivseks, hoidub liikmesriik mis tahes ekspordipiirangute kehtesta-
misest komponentide suhtes, kui vastuvõtja esitab kasutusviisi deklarati-
iooni, millega tõestab, et veoloaga hõlmatud komponendid on integree-
ritud või integreeritakse tema enda toodetesse ning seetõttu ei saa neid
hiljem sellisena vedada või ekspordida, välja arvatud hooldamise või
parandamise eesmärgil.

9. Liikmesriigid võivad veoloa igal ajal tagasi võtta, peatada selle
kehtivuse või piirata selle kasutamist seoses oma oluliste julgeolekuhu-
videga või kui see on vajalik avaliku korra või avaliku julgeoleku
seisukohalt või seoses loa saamise tingimustele mittevastamisega.

*Artikkel 5***Üldised veoload**

1. Liikmesriigid annavad välja üldisi veolube, millega nende territo-
riumil asuvad tarnijad, kes täidavad loa saamise tingimusi, saavad otsese
loa loas nimetatavate kaitseotstarbeliste toodete vedudeks ühele või
mitmele teises liikmesriigis asuvalle vastuvõtjate kategooriale.

▼B

2. Ilma et see piiraks artikli 4 lõike 2 kohaldamist, antakse üldised veoload välja vähemalt järgmistel juhtudel:

- a) vastuvõtja on osa liikmesriigi kaitsejõududest või kaitsevaldkonnas tegutsev ostja, kes teostab oste liikmesriigi kaitsejõudude ainukasutuse tarbeks;
- b) vastuvõtja on artikli 9 kohaselt sertifitseeritud ettevõtja;
- c) vedu toimub demonstreerimiste, hindamiste ja väljapanekute eesmärgil;
- d) vedu toimub hooldamise ja parandamise eesmärgil, kui vastuvõtja on kaitseotstarbeliste toodete algne tarnija.

3. Liikmesriigid, kes osalevad valitsustevahelises koostööprogrammis, mis on seotud ühe või mitme kaitseotstarbelise toote arendamise, tootmise või kasutamise, võivad anda üldisi veolube vedudeks teise liikmesriiki, kes osaleb selles programmis, kui programmi elluviimine seda eeldab.

4. Liikmesriigid võivad kehtestada registreerimistingimused enne üldise veoloo esimest kasutust, ilma et see piiraks käesoleva direktiivi teiste sätete kohaldamist.

*Artikkel 6***Koondveoload**

1. Liikmesriigid otsustavad anda üksikule tarnijale taotluse alusel koondveoloo, millega lubatakse kaitseotstarbeliste toodete vedusid vastuvõtjatele ühes või mitmes muus liikmesriigis.

2. Liikmesriigid määravad iga koondveoloo puhul loaga hõlmatavad kaitseotstarbelised tooted või tootekategooriad, lubatud vastuvõtjad ja vastuvõtjate kategooriad.

Koondveoluba antakse vähemalt kolmeks aastaks ning liikmesriigid võivad seda pikendada.

*Artikkel 7***Üksikud veoload**

Liikmesriigid otsustavad anda üksikule tarnijale taotluse alusel üksiku veoloo, millega lubatakse üht täpsustatud koguses täpsustatud kaitseotstarbeliste toodete ühe või mitme saadetusena edastatavat vedu ühele vastuvõtjale järgmistel juhtudel:

- a) loataotlus piirdub üheainsa veoga;

▼B

- b) see on vajalik liikmesriigi oluliste julgeolekuhuvide kaitse või avaliku korra seisukohalt;
- c) see on vajalik liikmesriikide rahvusvaheliste ülesannete ja kohustuste täitmiseks või
- d) liikmesriigil on tõsine põhjus arvata, et tarnija ei ole võimeline täitma kõiki tingimusi, mis on vajalikud talle koondloa andmiseks.

III PEATÜKK

TEAVE, SERTIFITSEERIMINE JA EKSPORT PÄRAST VEDU

*Artikkel 8***Tarnijatelt saadav teave**

1. Liikmesriigid tagavad, et kaitseotstarbeliste toodete tarnijad teavitavad vastuvõtjaid veoloa tingimustest, kaasa arvatud piirangutest, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete lõppkasutuse või ekspordiga.
2. Liikmesriigid tagavad, et tarnijad teavitavad mõistliku aja jooksul selle liikmesriigi pädevaid asutusi, kelle territooriumilt nad soovivad kaitseotstarbelisi tooteid vedada, oma kavatsusest kasutada üldist veoluba esimest korda. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks lisateabe, mida võidakse nõuda üldise veoloa alusel veetavate kaitseotstarbeliste toodete kohta.
3. Liikmesriigid tagavad ja kontrollivad korrapäraselt, et tarnijad peavad täpset ja täielikku arvet oma vedude üle vastavalt asjaomases liikmesriigis kehtivatele õigusaktidele, ning määravad kindlaks aruandekohustuse, mis on seotud üldise, koond- või üksiku veoloa kasutamisega. Andmed sisaldavad äridokumente, kus on järgmine teave:
 - a) kaitseotstarbelise toote kirjeldus ja viitenumber vastavalt lisale;
 - b) kaitseotstarbeliste toodete kogus ja väärtus;
 - c) veo kuupäev;
 - d) tarnija ja vastuvõtja nimi ja aadress;
 - e) kaitseotstarbeliste toodete lõppkasutus ja lõppkasutaja, juhul kui see on teada, ning

▼B

- f) tõend selle kohta, et teave veolooga seotud ekspordipiirangute kohta on edastatud kõnealuste kaitseotstarbeliste toodete vastuvõtjale.

4. Liikmesriigid tagavad, et tarnijad säilitavad lõikes 3 osutatud andmeid vähemalt sama kaua, kui on sätestatud asjaomastes siseriiklikes õigusaktides, mis käsitlevad ettevõtjate andmete säilitamise nõudeid, mis kehtivad asjaomases liikmesriigis, ning mitte mingil juhul vähem kui kolm aastat alates veo toimumise kalendriaasta lõppemisest. Need esitatakse taotluse korral selle liikmesriigi pädevale asutusele, mille territooriumilt tarnija kaitseotstarbelisi tooteid vedas.

*Artikkel 9***Sertifitseerimine**

1. Liikmesriigid määravad pädevad asutused, kes korraldavad nende territooriumil asuvate niisuguste kaitseotstarbeliste toodete vastuvõtjate sertifitseerimist, mille load on välja antud teiste liikmesriikide poolt vastavalt artikli 5 lõike 2 punktile b.

2. Sertifitseerimisega tõendatakse vastuvõtjast ettevõtja usaldusväärsust eelkõige tema suutlikkuse osas pidada kinni teisest liikmesriigist saadud veoloa alusel vastu võetud kaitseotstarbeliste toodete ekspordipiirangutest. Vastuvõtjast ettevõtja usaldusväärsust hinnatakse vastavalt järgmistele kriteeriumidele:

- a) tõendatud kogemus kaitsealases tegevuses, võttes eelkõige arvesse andmeid ettevõtja poolt ekspordipiirangutest kinnipidamise kohta, mis tahes kohtuotsuseid kõnealuses küsimuses, luba toota või müüa kaitseotstarbelisi tooteid ning kogenud juhtkonda;
- b) asjakohane tööstustegevus kaitseotstarbeliste toodete valdkonnas ühenduses, eelkõige võime integreerida süsteeme/alasüsteeme;
- c) kõrgemast juhtkonnast nimetatakse isik, kes isiklikult vastutab veo ja ekspordi eest;
- d) punktis c nimetatud kõrgema juhtkonna esindaja on ettevõtja nimel alla kirjutanud kohustusele võtta kõik vajalikud meetmed, et järgida ja rakendada kõiki eritingimusi, mis on seotud mis tahes vastuvõetud komponendi või toote lõppkasutuse ja ekspordiga;
- e) punktis c nimetatud kõrgema juhtkonna esindaja on ettevõtja nimel alla kirjutanud kohustusele esitada pädevatele asutustele asjakohane üksikasjalik teave, vastates küsimustele ja järelepärimistele lõppkasutajate või lõppkasutuse kohta kõigi toodete puhul, mida ettevõtja on ekspordinud, vedanud või vastu võtnud teise liikmesriigi veoloa alusel, ning

▼B

f) punktis c nimetatud kõrgema juhtkonna esindaja on andnud oma allkirja kirjeldusele ettevõtjasisese nõuetele vastavuse programmi või veo- ja ekspordijuhtimise süsteemi kohta. Selles kirjelduses peavad olema esitatud üksikasjad, mis käsitlevad veo ja ekspordi haldamiseks eraldatud organisatsioonilisi, tehnilisi ja inimressursse, vastutusahelat ettevõtja struktuuris, sisekontrolli meetmeid, teadlikkuse tõstmist ja töötajate koolitust, füüsilisi ja tehnilisi turvameetmeid ning veo ja ekspordi kohta peetavat arvestust ja jälgitavust.

3. Sertifikaadid sisaldavad järgmist teavet:

- a) sertifikaadi välja andnud pädev asutus;
- b) vastuvõtja nimi ja aadress;
- c) kinnitus vastuvõtja vastavuse kohta lõikes 2 nimetatud tingimustele ja
- d) sertifikaadi väljaandmise kuupäev ja kehtivusaeg.

Punktis d osutatud sertifikaadi kehtivusaeg ei tohi mingil juhul olla pikem kui viis aastat.

4. Sertifikaat võib sisaldada lisatingimusi, mis on seotud järgmisega:

- a) teave, mis on vajalik lõikes 2 osutatud kriteeriumidele vastavuse kontrollimiseks;
- b) sertifikaadi peatamine või tühistamine.

5. Pädevad asutused teostavad vähemalt iga kolme aasta järel järelevalvet vastuvõtja vastavuse kohta lõikes 2 nimetatud kriteeriumidele ning lõikes 4 nimetatud lisatingimustele.

6. Liikmesriigid tunnustavad kõiki teises liikmesriigis käesoleva direktiivi kohaselt välja antud sertifikaate.

7. Kui pädev asutus leiab, et sertifikaadi omanik, kes asub vastava liikmesriigi territooriumil, ei vasta enam lõikes 2 nimetatud kriteeriumidele või lõikes 4 nimetatud tingimustele, siis võtab ta asjakohased meetmed. Selliste meetmete hulka võib kuuluda sertifikaadi tühistamine. Pädev asutus teatab oma otsusest komisjonile ja teistele liikmesriikidele.

8. Liikmesriigid avaldavad sertifitseeritud vastuvõtjate nimekirja ning ajakohastavad seda regulaarselt, teavitades sellest ka komisjoni, Euroopa Parlamenti ja teisi liikmesriike.

Komisjon teeb liikmesriikide poolt sertifitseeritud vastuvõtjate keskregistri kättesaadavaks oma veebisaidil.

▼B*Artikkel 10***Ekspordipiirangud**

Liikmesriigid tagavad, et juhul kui kaitseotstarbelised tooted on vastu võetud teises liikmesriigis välja antud ning ekspordipiiranguid sisaldava veoloa alusel, teatavad nende toodete vastuvõtjad ekspordiluba taotledes oma pädevatele asutustele, et nad on piirangute tingimustest kinni pidanud, sealhulgas vajaduse korral, et nad on saanud päritoluliikmesriigi nõutava nõusoleku.

IV PEATÜKK

TOLLIPROTSEDUURID JA HALDUSKOOSTÖÖ*Artikkel 11***Tolliprotseduurid**

1. Liikmesriigid tagavad, et kaitseotstarbeliste toodete ekspordiformaalsuste täitmisel ekspordideklaratsioonide menetlemise eest vastutavas tolliasutuses tõendab eksportija, et nõuetekohane ekspordiluba on saadud.

2. Ilma et see piiraks nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92 (millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik) ⁽¹⁾ kohaldamist, võib liikmesriik kuni 30 tööpäevaks peatada selliste kaitseotstarbeliste toodete ekspordi oma territooriumilt, mis on saadud teisest liikmesriigist veoloa alusel ja inkorporeeritud teise kaitseotstarbelisse tootesse, või vajaduse korral muul viisil takistada selliste toodete väljaviimist ühendusest oma territooriumi kaudu, kui leitakse et:

a) ekspordiluba andes ei võetud arvesse asjakohast teavet või

b) asjaolud on pärast ekspordiluba väljaandmist oluliselt muutunud.

3. Liikmesriigid võivad sätestada, et kaitseotstarbeliste toodete ekspordiga seotud tolliformaalsusi saab teostada ainult teatavates tolliasutustes.

4. Liikmesriigid, kes kasutavad lõikes 3 sätestatud õigust, teevad komisjonile teatavaks asjakohastest tolliasutused. Komisjon avaldab nimetatud teabe *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias.

⁽¹⁾ EÜT L 302, 19.10.1992, lk 1.

▼B*Artikkel 12***Teabevahetus**

Koostöös komisjoniga võtavad liikmesriigid kõik asjakohased meetmed oma siseriiklike pädevate asutuste otsese koostöö ja teabevahetuse loomiseks.

V PEATÜKK

KAITSEOTSTARBELISTE	TOODETE	NIMEKIRJA
AJAKOHASTAMINE		

*Artikkel 13***Lisa kohandamine**

1. Komisjon ajakohastab lisa esitatud kaitseotstarbeliste toodete nimekirja nii, et see oleks ranges vastavuses sõjaliste kaupade ühise Euroopa Liidu nimekirjaga.

2. Kõnealused meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, võetakse vastu vastavalt artikli 14 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.

*Artikkel 14***Komitee**

1. Komisjoni abistab komitee.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõikeid 1 kuni 4 ja artiklit 7, võttes arvesse selle otsuse artikli 8 sätteid.

VI PEATÜKK

LÕPPSÄTTED*Artikkel 15***Kaitsemeetmed**

1. Kui luba andev liikmesriik leiab, et on olemas tõsine risk, et artikli 9 kohaselt sertifitseeritud vastuvõtja teises liikmesriigis ei täida üldise veolooga seotud tingimusi, või kui luba andev liikmesriik leiab, et see võib mõjutada avalikku korda, avalikku julgeolekut või tema olulisi julgeolekuhuvisid, siis teatab ta sellest kõnealusele teisele liikmesriigile ning taotleb olukorra kontrollimist.

2. Kui lõikes 1 osutatud kahtlused jätkuvad, võib luba andev liikmesriik ajutiselt peatada oma üldise veoloa kehtivuse selliste vastuvõtjate suhtes. Ta teavitab teisi liikmesriike ja komisjoni ning esitab kõnealuse kaitsemeetme põhjused. Kaitsemeetme võtnud liikmesriik võib kaitsemeetme tühistada, kui seda ei peeta enam vajalikuks.

Artikkel 16

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad käesoleva direktiivi rakendamise käigus vastu võetud sätete rikkumisel kohaldatavate karistuste kohta, seda eelkõige juhul, kui antakse vale- või puudulikku teavet veoloaga seotud ekspordipiirangutest kinnipidamise kohta, mida nõutakse artikli 8 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 1. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende eeskirjade rakendamine. Sätestatud karistused on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 17

Läbivaatamine ja aruandlus

1. Komisjon esitab hiljemalt 30. juuniks 2012 aruande meetmete kohta, mida liikmesriigid on võtnud käesoleva direktiivi, eriti selle artiklite 9 kuni 12 ja 15 ülevõtmiseks.

2. Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi ja esitab sellekohase aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt 30. juuniks 2016. Komisjon hindab eelkõige, kas ja mil määral on saavutatud käesoleva direktiivi eesmärgid, muu hulgas siseturu toimimise suhtes. Komisjon vaatab oma aruandes läbi käesoleva direktiivi artiklite 9 kuni 12 ja artikli 15 kohaldamise ning hindab selle mõju Euroopa kaitsevarustuse turu ja Euroopa kaitsealase tehnoloogilise ja tööstusliku baasi arengule, võttes muu hulgas arvesse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate olukorda. Vajaduse korral lisatakse nimetatud aruandele õigusakti ettepanek.

Artikkel 18

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 30. juunil 2011. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad neid meetmeid alates 30. juunist 2012.

Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 19

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

▼B

Artikkel 20

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

▼ **M3**

LISA

KAITSEOTSTARBELISTE TOODETE NIMEKIRI

Märkus 1. Jutumärkides („...”) esitatud mõisted on määratletud mõisted. Vt käesolevale nimekirjale lisatud „käesolevas nimekirjas kasutatud mõisted”.

Märkus 2. Mõnel juhul on kemikaalid järjestatud nimetuse ja CASi numbriga järgi. Nimekirja kohaldatakse sama struktuurivalemiga kemikaalide (kaasa arvatud hüdraadid) suhtes, sõltumata nende nimetusest või CASi numbrist. CASi numbrid on lisatud aitamaks kindlaks määrata vastavat kemikaali või segu, sõltumata nomenklatuurist. CASi numbreid ei saa kasutada unikaalsete märgistusena, kuna loetletud kemikaalide mõnel vormil on erinevad CASi numbrid ning loetletud kemikaale sisaldavatel segudel võivad samuti olla erinevad CASi numbrid.

ML1 Sileraudsed tulirelvad kaliibriga alla 20 mm ja teised käsirelvad ning automaattulirelvad kaliibriga 12,7 mm (kaliiber 0,50 tolli) või alla selle, ning lisavarustus ja spetsiaalselt neile loodud komponendid

- a. Vintpüssid, karabiinid, revolvrud, püstolid, automaattulirelvad ja kuulipildujad

Märkus. Punkti ML1.a ei kohaldata järgmise suhtes:

- a. musketid, vintpüssid ja karabiinid, mis on valmistatud enne 1938. aastat;
- b. musketite, vintpüsside ja karabiinide reproduktsioonid, mille originaalid on valmistatud enne 1890. aastat;
- c. revolvrud, püstolid ja kuulipildujad, mis on valmistatud enne 1890. aastat, ja nende reproduktsioonid.

- b. Sileraudsed tulirelvad:

1. sileraudsed tulirelvad, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks;
2. muud sileraudsed tulirelvad:
 - a. täisautomaatsed tulirelvad;
 - b. poolautomaatsed tulirelvad või pumppüssid.

- c. Relvad, milles kasutatakse kestata laskemoona

- d. Helisummutid, spetsiaalsed relvaalused, rakised, relvade sihikud ja püssirohuvälgatuse summutid punktis ML1.a, ML1.b või ML1.c nimetatud tulirelvadele

Märkus 1. Kategooriat ML1 ei kohaldata sileraudsete jahi- ja sportrelvade suhtes. Need relvad ei tohi olla loodud spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks ega olla täisautomaatsed.

▼ **M3**

Märkus 2. Kategooriat ML1 ei kohaldata tulirelvade suhtes, mis on spetsiaalselt loodud paukpadrunite kasutamiseks ega võimalda tulistada ühegi kategoorias ML3 loetletud laskemoonaga.

Märkus 3. Kategooriat ML1 ei kohaldata tulirelvade suhtes, mille puhul kasutatakse ääretule padruneid ja mis ei ole täisautomaatsed.

Märkus 4. Punkti ML1.d ei kohaldata relvade optiliste sihikute suhtes, millel puudub elektrooniline pilditötluse funktsioon ning millel on kuni 4-kordne suurendusvõime, eeldusel, et need ei ole spetsiaalselt projekteeritud või kohandatud sõjaliseks kasutuseks.

ML2

Sileraudsed relvad kaliibriga 20 mm või üle selle, teised relvad ja muu relvastus kaliibriga üle 12,7 mm (kaliiber 0,50 tolli), nende lendkehad ja lisaseadmed ning spetsiaalselt neile loodud komponendid

- a. Tulirelvad, haubitsad, suurtükid, mortiiroid, tankitõrjevahendid, mürsuheitjad, sõjalised leegiheitjad, vintpüssid, tagasilöögita relvasüsteemid, sileraudsed relvad ja nende varjestamise seadmed

Märkus 1. Punkt ML2.a hõlmab pihusteid, mõteseadmeid, mahuteid ja teisi spetsiaalseid komponente, mis on spetsiaalselt loodud kasutamiseks vedela paiskelaenguga ja mida kasutatakse punktis ML2.a loetletud varustusega.

Märkus 2. Punkti ML2.a ei kohaldata järgmiste relvade suhtes:

- a. musketid, vintpüssid ja karabiinid, mis on valmistatud enne 1938. aastat;
- b. musketite, vintpüsside ja karabiinide reproduktsioonid, mille originaalid on valmistatud enne 1890. aastat;
- c. tulirelvad, haubitsad, suurtükid ja mortiiroid, mis on valmistatud enne 1890. aastat.

Märkus 3. Punkti ML2.a ei kohaldata selliste käeskantavate heiteseadmete suhtes, mis on spetsiaalselt loodud välja saatma seotud lendkehasid, millel ei ole lõhkelaengut või sideliini, mitte kaugemale kui 500 m.

- b. Sõjaliseks kasutuseks spetsiaalselt loodud või kohandatud suitsu-, gaasi- ja pürotehniliste toodete heitjad või generaatorid

Märkus.

Punkti ML2.b ei kohaldata signaalraketipüstolite suhtes.

- c. Relvade sihikud ja relvade sihikute kinnitusalusel, millel on kõik järgmised omadused:
1. nad on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks ja
 2. nad on loodud spetsiaalselt punktis ML2.a nimetatud relvadele
- d. Relvaalusel, mis on loodud spetsiaalselt punktis ML2.a nimetatud relvadele

▼ **M3**

ML3

Laskemoon ja sütikuseadevahendid ning spetsiaalselt nende jaoks loodud komponendid

- a. Kategooriasse ML1, ML2 või ML12 kuuluvate relvade laskemoon
- b. Spetsiaalselt punktis ML3.a nimetatud laskemoona jaoks loodud sütikuseadevahendid

Märkus 1. Kategooriasse ML3 kuuluvad spetsiaalselt loodud komponendid hõlmavad:

- a. metallist või plastist tooted nagu sütikualasid, sütiku kapslid, padrunitilindi lülid (cartridge link), kuuli, mürsu või miini juhtvööd (rotating band) ja laskemoona metallist osad;
- b. laengute aktiveerimise ja deaktiveerimise seadmed, sütikud, sensorid ja initsieerivad seadised;
- c. energiaallikad, mis võimaldavad väljastada ühekordse võimsa energialaengu;
- d. ärapälevad laengukestad;
- e. kassettpommide, -miinide ja soojusjuhitavate lendkehade osislõhkekehad.

Märkus 2. Punkti ML3.a ei kohaldata ilma lendkehata tähekujuliselt suletud kestasuudmega (blank star) laskemoona ja läbipuuritud kestaga õppe-laskemoona (dummy ammunition) suhtes.

Märkus 3. Punkti ML3.a ei kohaldata padrunite suhtes, mis on spetsiaalselt loodud:

- a. signaliseerimiseks;
- b. lindude hirmutamiseks või
- c. naftapuurkaevude gaasieraldiste läitmiseks.

ML4

Pommid, torpeedod, reaktiivmürsud, raketid, muud lõhkekehad ja lõhkelaengud ning nendega seotud seadmed ja lisavarustus ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid

NB 1. Juhtimis- ja navigatsiooniseadmete kohta vt kategooriat ML11.

NB 2. Lennukite raketitõrjesüsteemide (AMPS) kohta vt punkti ML4.c.

- a. Pommid, torpeedod, granaadid, suitsukanistrid, reaktiivmürsud, miinid, raketid, süvaveepommid, lõhkelaengud, lõhkeseadmed ja lõhkepaketid, „pürotehnilised“ tooted, lahingumoon ja matkeseadmed (s.o varustus, mis matkib loetletud varustuse omadusi), mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks

▼ M3

Märkus. Punkt ML4.a hõlmab järgmist:

- a. suitsugranaadid, süütepommid ja lõhke-seadmed;
 - b. raketidüüsid ja kosmiku naasiku otsakud.
- b. Seadmed, millel on kõik järgmised omadused:
1. nad on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks ja
 2. nad on spetsiaalselt loodud tegevuseks, mis on seotud mis tahes järgmiste kaupadega:
 - a. punktis ML4.a nimetatud kaubad või
 - b. isetehtud lõhkekehad.

Tehniline märkus

Punktis ML4.b.2 nimetatud „tegevus” hõlmab käsitsemist, õhkulennutamist, asetamist, juhtimist, üleskorjamist, lõhkamist, aktiveerimist, ühekordse võimsa energialaengu andmist, peibutamist, segamist, otsimist, avastamist, häirimist ja kõrvaldamist.

Märkus 1. Punkt ML4.b hõlmab järgmist:

- a. mobiilne gaasiveeldamisvarustus, mis võimaldab toota 1 000 kg või enam veeldatud gaasi päevas;
- b. elektriliselt pingestatud ujuvkaabel, mis võimaldab leida magnetmiine.

Märkus 2. Punkti ML4.b ei kohaldata selliste käeskantavate seadmete suhtes, mis on mõeldud üksnes metallesemete avastamiseks ning mis ei ole võimalised eristama miine muudest metallesemetest.

- c. Lennukite raketitõrjesüsteemid (AMPS)

Märkus. Punkti ML4.c ei kohaldata AMPSide suhtes, millel on kõik järgmised omadused:

- a. üks järgmistest raketitõrjeanduritest:
 1. passiivsed andurid, mis töötavad laine-pikkustel vahemikus 100–400 nm või
 2. aktiivsed doppler-tüüpi impulssandurid raketitõrjeks;
- b. vastumeetmete vallandamise süsteemid;
- c. peibutusraketid, mis annavad nii nähtava kui infrapunasiignaali pind-õhk-tüüpi raketide peibutamiseks; ja

▼ **M3**

d. „tsiviilõhusõidukitele” paigaldatud süsteemid, millel on kõik järgmised omadused:

1. AMPS on üksnes toimiv selles konkreetnes „tsiviilõhusõidukis”, millesse see konkreetne AMPS on paigaldatud ja mille kohta on antud välja:
 - a. tsiviilõhusõiduki tüübisertifikaat või
 - b. samaväärne dokument, mida tunnustab Rahvusvaheline Tsiviilennundusorganisatsioon (ICAO);
2. AMPS on kaitstud, et hoida ära lubamatu juurdepääs „tarkvarale”; ja
3. AMPS sisaldab aktiivset mehhanismi, mis muudab süsteemi mittetoimivaks, kui see eemaldatakse „tsiviilõhusõidukilt”, millele see paigaldati.

ML5

Tulejuhtimisvarustus, sellega seotud häire- ja hoiatusvarustus, ning juurdekuuluvad süsteemid, testimis-, seadistamis- ja vastumeetmete varustus, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks, ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid ja lisaseadmed

- a. Relvade sihikud, tulejuhtimis- ja positsioneerimisseadmed (*gun laying equipment*) ning relvakontrollisüsteemid
- b. Sihtmärgi tuvastamise, määramise, sihitamise ja seire- või jälgimissüsteemid; avastamise, andmeühildamise ning äratundmise või identifitseerimise varustus; ning andurite ühildamise varustus
- c. Vastumeetmete rakendamise seadmed punktis ML5.a või ML5.b nimetatud varustuse jaoks

Märkus. Punktis ML5.c hõlmavad vastumeetmete rakendamise seadmed avastamise seadmeid.

- d. Väli tingimustes testimise ja varustuse seadistamise seadmed, mis on spetsiaalselt loodud punktis ML5.a, ML5.b või ML5.c nimetatud varustuse jaoks

ML6

Maismaasõidukid ja nende komponendid

NB. Juhtimis- ja navigatsiooniseadmete kohta vt kategooriat ML11.

- a. Maismaasõidukid ja nende komponendid, mis on spetsiaalselt loodud või kohandatud sõjaliseks kasutuseks

Tehniline märkus

Punktis ML6.a hõlmab maismaasõiduki mõiste ka treilereid.

▼ **M3**

- b. Muud maismaasõidukid ja nende komponendid:
1. mis tahes sõidukid, mida saab kasutada maastikul ning mille kõik rattad on veorattad ja millele on paigaldatud materjalid või komponendid, mis pakuvad III või sellest tugevama kaitseastmega (NIJ 0108.01, september 1985, või võrreldava tasemega siseriiklik standard) kaitset ballistilise lennutrajektooriga füüsiliste kehade eest;
 2. komponendid, millel on kõik järgmised omadused:
 - a. mis on loodud spetsiaalselt punktis ML6.b.1 nimetatud sõidukitele ja
 - b. mille kaitseaste ballistilise lennutrajektooriga füüsiliste kehade eest on III (NIJ 0108.01, september 1985, või võrreldava tasemega siseriiklik standard) või parem.

NB. Vt samuti punkti ML13.a.

Märkus 1. Punkt ML6.a hõlmab järgmist:

- a. tankid ja muud sõjaväe relvastatud sõidukid ning sõjaväe sõidukid, millele on paigaldatud relvaalused või varustus miinide mahapanekuks või kategooriasse ML4 kuuluva lahingumoona õhkulennutamiseks;
- b. soomusmasinad;
- c. amfiibsed sõidukid ja sõidukid, mis on võimelised forsseerima sügavat veetõket;
- d. pioneerveokid (recovery vehicles) ning laskemoona ja relvasüsteemide transportisõidukid ja seonduvad veose käitlemise seadmed.

Märkus 2. Punktis ML6.a nimetatud sõjalise maismaasõiduki modifikatsioon hõlmab sõiduki struktuuri- ja elektriomaduste või mehaaniliste omaduste muutust, millega kaasneb ühe või enama spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud komponendi lisamine. Sellised komponendid hõlmavad järgmist:

- a. pneumaatiliste rehvide seadised, mis on spetsiaalselt loodud rehvide kaitseks kuulide eest;
- b. sõiduki oluliste osade (näiteks kütusepaagid või kabiin) soomustamine;
- c. spetsiaalsed tugevdused või alused relvade kinnitamiseks sõidukile;
- d. voolukatkestuse korral kasutatav valgustussüsteem.

Märkus 3. Kategooriat ML6 ei kohaldata selliste tsiviilsõidukite ja -veokite suhtes, mis on loodud raha ja väärtesemete transportiks, millel on soomustus või kaitse ballistilise lennutrajektooriga füüsiliste kehade eest.

▼ **M3**

Märkus 4. *Kategooriat ML6 ei kohaldata sõidukite suhtes, millel on kõik järgmised omadused:*

- a. *sõidukid on valmistatud enne 1946. aastat;*
- b. *sõidukitel ei ole sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud kaupu, mis on toodetud pärast 1945. aastat, välja arvatud sõiduki originaalkomponentide või - seadmete reproduktsioonid; ja*
- c. *sõidukitel ei ole kategooriates ML1, ML2 või ML4 nimetatud relvi, välja arvatud kui nad on kasutuskõlbmatud ning ei ole võimelised lendkehasid tulistama.*

ML7

Keemilised või bioloogilised toksilised toimeained, „massirahutuste ohjamiseks mõeldud keemilised ühendid”, radioaktiivsed materjalid, nendega seotud varustus, komponendid ja materjalid

- a. Biotoimeained ja radioaktiivsed materjalid, mida on „kohandatud sõjas kasutamiseks” inim- või loomkaotuste põhjustamise ja seadmete, põllukultuuride või keskkonna kahjustamise eesmärgil
- b. Kemoründemürgid, sealhulgas:
 1. närvimürgid:
 - a. O-alküül- (kuni C₁₀, sealhulgas tsükloalküül-)alküül (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) fosfonofluoridaadid, näiteks:

sariin (GB): O-isopropüülmetüülfosfonofluoridaat (CAS 107-44-8) ja

somaan (GD): O-pinakolüülmetüülfosfonofluoridaat (CAS 96-64-0);
 - b. O-alküül- (kuni C₁₀, sealhulgas tsükloalküül-) -N,N-dialküül (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) fosforamidotsüanidaadid, näiteks:

tabuun (GA): O-etüül-N,N-dimetüülfosforamidotsüanidaat (CAS 77-81-6).
 - c. O-alküül- (H või alküülid kuni C₁₀, sealhulgas tsükloalküül-) S-2-dialküül- (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) aminoetüülalküül- (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) fosfonotiolaadid ja vastavad alküleeritud ja protoneeritud soolad, näiteks:

VX: O-etüül-S-(2-diisopropüülaminoetüül)metüülfosfonotiolaat (CAS 50782-69-9);
 2. sööbemürgid:
 - a. väävel-sinepigaasid, näiteks:

▼ **M3**

1. 2-kloroetüülklorometüülsulfiid (CAS 2625-76-5);
 2. bis(2-kloroetüül)sulfiid (CAS 505-60-2);
 3. bis(2-kloroetüültio)metaan (CAS 63869-13-6);
 4. 1,2-bis(2-kloroetüültio)etaan (CAS 3563-36-8);
 5. 1,3-bis(2-kloroetüültio)-n-propaan (CAS 63905-10-2);
 6. 1,4-bis(2-kloroetüültio)-n-butaan (CAS 142868-93-7);
 7. 1,5-bis(2-kloroetüültio)-n-pentaan (CAS 142868-94-8);
 8. bis(2-kloroetüültiometüül)eeter (CAS 63918-90-1);
 9. bis(2-kloroetüültioetüül)eeter (CAS 63918-89-8);
- b. Ijuisiidid, näiteks:
1. 2-klorovinüüldikloroarsiin (CAS 541-25-3);
 2. tris(2-klorovinüül)arsiin (CAS 40334-70-1);
 3. bis(2-klorovinüül)kloroarsiin (CAS 40334-69-8);
- c. lämmastik-sinepigaasid, näiteks:
1. HN1: bis(2-kloroetüül)etüülamiin (CAS 538-07-8);
 2. HN2: bis(2-kloroetüül)metüülamiin (CAS 51-75-2);
 3. HN3: tris(2-kloroetüül)amiin (CAS 555-77-1);
3. halvavad toimeained, näiteks:
- a. 3-kinuklindinüülbensülaat (BZ) (CAS 6581-06-2);
4. defoliandid, näiteks:
- a. butüül-2-kloro-4-fluorofenoksüatsetaat (LNF);
 - b. 2,4,5-triklorofenoksüädikhape (CAS 93-76-5) segus 2,4-diklorofenoksüädikhapega (CAS 94-75-7) (Agent Orange (CAS 39277-47-9)).
- c. Keemiarelva binaarsed ja põhilised lähteained:
1. alküül- (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) fosfonüüldifluoriidid, näiteks:

DF: metüülfosfonüüldifluoriid (CAS 676-99-3);

▼ M3

2. O-alküül- (H või alküülid kuni C₁₀, sealhulgas tsükloalküül-) O-2-dialküül- (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) aminoetüülalküül- (metüül-, etüül-, n-propüül- või isopropüül-) fosfooniidid ja vastavad alküleeritud ja protoneeritud soolad, näiteks:

QL: O-etüül-2-diisopropüülaminoetüülmetüülfosfoniit (CAS 57856-11-8);
 3. klorosariin: O-isopropüülmetüülfosfonokloridaat (CAS 1445-76-7);
 4. klorosomaan: O-pinakolüülmetüülfosfonokloridaat (CAS 7040-57-5).
- d. „Massirahutuste ohjamiseks mõeldud keemilised ühendid”, toimeainete koostisse kuuluvad aktiivsed kemikaalid ja nende kombinatsioonid, sealhulgas:
1. α-bromobenseenatsetonitriil (bromobensüülsüaniid) (CA) (CAS 5798-79-8);
 2. [(2-klorofenüül)metüleen] propaandinitriil, (o-klorobensülideenmalononitriil (CS) (CAS 2698-41-1);
 3. 2-kloro-1-fenüületanoon, fenüülatsüülkloriid (ω-kloroatsetofenoon) (CN) (CAS 532-27-4);
 4. dibens-(b,f)-1,4-oksasefiin (CR) (CAS 257-07-8);
 5. 10-kloro-5,10-dihüdrofenarsasiin, (fenarsasiinkloriid), (adamsiit), (DM) (CAS 578-94-9);
 6. N-nonanoülmorfoliin, (MPA) (CAS 5299-64-9).

Märkus 1. Punkti ML7.d ei kohaldata enesekaitseks ettenähtud ja eraldi pakendatud „massirahutuste ohjamiseks mõeldud keemiliste ühendite” suhtes.

Märkus 2. Punkti ML7.d ei kohaldata toimeainete koostisse kuuluvate selliste aktiivsete kemikaalide ja nende kombinatsioonide suhtes, mis on määratud ja pakendatud toiduainetööstuses või meditsiinilisel eesmärgil kasutamiseks.

- e. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud või kohandatud varustus, mis on loodud või kohandatud mis tahes alljärgnevalt loetletud materjalide, ainete või seadmete ja spetsiaalselt neile loodud komponentide levitamiseks:
1. punktis ML7.a, ML7.b või ML7.d nimetatud materjalid või toimeained või
 2. punktis ML7.c nimetatud lähteainetest valmistatud kemoründemürgid.

▼ **M3**

- f. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud või kohandatud kaitsevarustus ja saaste eemaldamise varustus, komponendid ning keemilised segud:
1. varustus, mis on loodud või kohandatud kaitseks punktis ML7.a, ML7.b või ML7.d nimetatud materjalide eest, ja spetsiaalselt selle jaoks loodud komponendid;
 2. varustus, mis on loodud või kohandatud saaste eemaldamiseks punktis ML7.a või ML7.b nimetatud materjalidega saastatud esemetelt, ja spetsiaalselt selle jaoks loodud komponendid;
 3. keemilised segud, mis on välja töötatud või koostatud spetsiaalselt punktis ML7.a või ML7.b nimetatud materjalidega saastunud esemetelt saaste eemaldamiseks.

Märkus. Punkt ML7.f.1 hõlmab järgmist:

- a. õhu konditsioneerimise seadmed, mis on spetsiaalselt loodud või kohandatud tuuma-, bioloogilise või keemilise saaste filtreerimiseks;
- b. kaitseriietus.

NB. Tsiiviilotstarbeliste gaasimaskide ja kaitsevarustuse ja saaste eemaldamiseks kasutatava varustuse kohta vt samuti ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1A004.

- g. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud või kohandatud varustus, mis on loodud või kohandatud punktis ML7.a., ML7.b või ML7.d nimetatud materjalide avastamiseks ja kindlaksmääramiseks, ja spetsiaalselt selle jaoks loodud komponendid

Märkus. Punkti ML7.g ei kohaldata personaalsete kiirgusseire dosimeetrite suhtes.

NB. Vt samuti ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1A004.

- h. „Biopolümeerid”, mis on spetsiaalselt loodud või mida on töödeldud punktis ML7.b nimetatud kemoründemürkide avastamiseks või kindlaksmääramiseks, ning spetsiaalsed rakukultuurid, mida kasutatakse nende valmistamiseks
- i. „Biokatalüsaatorid” saaste eemaldamiseks või kemoründemürkide mõju vähendamiseks, ja selleks vajalikud biosüsteemid:
1. laboratoorse selektsiooni või biosüsteemide geneetilise manipulatsiooni tulemusel saadud „biokatalüsaatorid”, mis on loodud spetsiaalselt punktis ML7.b nimetatud kemoründemürkide mõju vähendamiseks või nendest põhjustatud saaste eemaldamiseks;
 2. järgmised bioloogilised süsteemid, mis sisaldavad punktis ML7.i.1 nimetatud „biokatalüsaatorite” valmistamiseks vajalikku geneetilist eriteavet:
 - a. „ekspressioonivektorid”,
 - b. viirused,
 - c. rakukultuurid.

▼ **M3**

Märkus 1. Punkte ML7.b ja ML7.d ei kohaldata järgmise suhtes:

- a. tsüanogeenkloriid (CAS 506-77-4). Vt ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1C450.a.5;
- b. vesiniktsüaniidhape (CAS 74-90-8);
- c. kloor (CAS 7782-50-5);
- d. karbonüülkloriid (fosgeen) (CAS 75-44-5). Vt ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1C450.a.4;
- e. difosgeen (triklorometüülkloroformaat) (CAS 503-38-8);
- f. ei kasutata alates 2004. aastast;
- g. ksüülüülbromiid, orto-: (CAS 89-92-9), meta-: (CAS 620-13-3), para-: (CAS 104-81-4);
- h. bensüülbromiid (CAS 100-39-0);
- i. bensüüljodiid (CAS 620-05-3);
- j. bromoatsetoon (CAS 598-31-2);
- k. tsüanogeenbromiid (CAS 506-68-3);
- l. bromometüületüülketoon (CAS 816-40-0);
- m. kloroatsetoon (CAS 78-95-5);
- n. etüüljodoatsetaat (CAS 623-48-3);
- o. jodoatsetoon (CAS 3019-04-3);
- p. kloropikriin (CAS 76-06-2). Vt ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1C450.a.7.

Märkus 2. Punktides ML7.h ja ML7.i.2 esitatud rakukultuuride ja biosüsteemide loetelu on ammendav ja neid alapunkte ei kohaldata tsiviilotstarbel, näiteks põllumajanduses, farmaatsiatööstuses, meditsiinis, veterinaarias, keskkonnakaitses, jäätmekäitluses ja toiduainetööstuses kasutatavate rakkude või biosüsteemide suhtes.

▼ **M3**

ML8

„Kõrge siseenergiaga materjalid” ja nendega seotud ained:

NB 1. *Vt samuti ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1C011.*

NB 2. *Laengute ja seadmete kohta vt kategooriat ML4 ja ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1A008*

Tehnilised märkused

1. *Kategoorias ML8 nimetatakse seguks kompositsiooni kahest või enamast aineksest, millest vähemalt üks on loetletud kategooria ML8 alapunktides.*

2. *Nimekiri hõlmab kõiki kategooria ML8 alapunktides loetletud aineid, isegi kui neid kasutatakse muul kui näidatud otstarbel. (Nt kasutatakse triaminoguanidiinnitraati (TAGN) peamiselt lõhkeainena, kuid seda võidakse kasutada ka kütuse või oksüdeerijana.)*

a. „Lõhkeained” ja nende segud:

1. ADN.B.F (aminodinitrobensofuroksaan või 7-amino-4,6-dinitrobensofurasaaan-1-oksiid) (CAS 97096-78-1);
2. BNCP (cis-bis(5-nitrotetrasolato)tetraammiinkoobalt(III)perkloraat) (CAS 117412-28-9);
3. CL-14 (diaminodinitrobensofuroksaan või 5,7-diamino-4,6-dinitrobensofurasaaan-1-oksiid) (CAS 117907-74-1);
4. CL-20 (HNIW või heksanitroheksaasaisovürtsitaan) (CAS 135285-90-4); CL-20 klatraadid (vt ka vastavaid „lähteaineid” punktides ML8.g.3 ja ML8.g.4);
5. CP (2-(5-tsüanotetrasolato)pentaammiinkoobalt(III)perkloraat) (CAS 70247-32-4);
6. DADE (1,1-diamino-2,2-dinitroetüleen, FOX7) (CAS 145250-81-3);
7. DATB (diaminotrinitrobenseen) (CAS 1630-08-6);
8. DDFP (1,4-dinitrodifurasanopiperasiin);
9. DDPO (2,6-diamino-3,5-dinitropürasiin-1-oksiid, PZO) (CAS 194486-77-6);
10. DIPAM (3,3'-diamino-2,2',4,4'',6,6'-heksanitrobifenüül või dipikramiid) (CAS 17215-44-0);
11. DNGU (DINGU või dinitroglükooluriil) (CAS 55510-04-8);
12. järgmised furasaanid:
 - a. DAAOF (diaminoosoksüfurasaan);
 - b. DAAzF (diaminoasofurasaan) (CAS 78644-90-3);

▼ M3

13. HMX ja selle derivaadid (vt ka vastavaid „lähteaineid” punktis ML8.g.5):
 - a. HMX (tsüklotetrametüleentranitramiin, oktahüdro-1,3,5,7-tetranitro-1,3,5,7-tetrasiin, 1,3,5,7-tetranitro-1,3,5,7-tetraasatsüklooktaan, oktogeen) (CAS 2691-41-0);
 - b. HMXi difluoroamiinitud analoogid;
 - c. K-55 (2,4,6,8-tetranitro-2,4,6,8-tetraasabitsüklo[3,3,0]oktaanon-3, tetranitrosemiglükouriil või ketobitsüklo-HMX) (CAS 130256-72-3);
14. HNAD (heksanitroadamantaan) (CAS 143850-71-9);
15. HNS (heksanitrostilbeen) (CAS 20062-22-0);
16. järgmised imidasoolid:
 - a. BNNII (oktahüdro-2,5-bis(nitroimino)imidaso[4,5-d]imidasoool);
 - b. DNI (2,4-dinitroimidasoool) (CAS 5213-49-0);
 - c. FDIA (1-fluoro-2,4-dinitroimidasoool);
 - d. NTDNIA (N-(2-nitrotriasolo)-2,4-dinitroimidasoool);
 - e. PTIA (1-pikrüül-2,4,5-trinitroimidasoool);
17. NTNMH (1-(2-nitrotriasolo)-2-dinitrometüleenhüdraasiin);
18. NTO (ONTA või 3-nitro-1,2,4-triasool-5-oon) (CAS 932-64-9);
19. polünitrokubaanid enam kui nelja nitrorühmaga;
20. PYX (2,6-bis(pikrüülamino)-3,5-dinitropüridiin) (CAS 38082-89-2);
21. RDX ja selle järgmised derivaadid:
 - a. RDX (tsüklotrimetüleentrinitramiin, tsükloniit, T4, heksahüdro-1,3,5-trinitro-1,3,5-triasiin, 1,3,5-trinitro-1,3,5-triasa-tsükloheksaan, heksogeen) (CAS 121-82-4);
 - b. Keto-RDX (K-6 või 2,4,6-trinitro-2,4,6-triasatsükloheksanoon) (CAS 115029-35-1);
22. TAGN (triaminoguanidiinnitrat) (CAS 4000-16-2);
23. TATB (triaminotrinitrobenseen) (CAS 3058-38-6) (vt ka vastavaid „lähteained” punktis ML8.g.7);
24. TEDDZ (3,3,7,7-tetrabis(difluoroamiin)oktahüdro-1,5-dinitro-1,5-diasotsiin);
25. järgmised tetrasoolid:
 - a. NTAT (nitrotriasoolaminotetrasool);
 - b. NTNT (1-N-(2-nitrotriasolo)-4-nitrotetrasool);

▼ M3

26. tetrüül (trinitrofenüülmetüülnitramiin) (CAS 479-45-8);
27. TNAD (1,4,5,8-tetranitro-1,4,5,8-tetraasadekaliin) (CAS 135877-16-6) (vt ka vastavaid „lähteained” punktis ML8.g.6);
28. TNAZ (1,3,3-trinitroasetidiin) (CAS 97645-24-4) (vt ka vastavaid „lähteained” punktis ML8.g.2);
29. TNGU (SORGUYL või tetranitroglükooluriil) (CAS 55510-03-7);
30. TNP (1,4,5,8-tetranitro-püridasino[4,5-d]püridasiin) (CAS 229176-04-9);
31. järgmised triasiinid:
 - a. DNAM (2-oksü-4,6-dinitroamino-s-triasiin) (CAS 19899-80-0);
 - b. NNHT (2-nitroimino-5-nitro-heksahüdro-1,3,5-triasiin) (CAS 130400-13-4);
32. järgmised triasoolid:
 - a. 5-asido-2-nitrotriasool;
 - b. ADHTDN (4-amino-3,5-dihüdrasino-1,2,4-triasoolidinitramiid) (CAS 1614-08-0);
 - c. ADNT (1-amino-3,5-dinitro-1,2,4-triasool);
 - d. BDNTA (bis(dinitrotriasool)amiin);
 - e. DBT (3,3'-dinitro-5,5-bi-1,2,4-triasool) (CAS 30003-46-4);
 - f. DN.B.T (dinitrobistriasool) (CAS 70890-46-9);
 - g. Ei kasutada alates 2010. aastast;
 - h. NTDNT (1-N-(2-nitrotriasolo)-3,5-dinitrotriasool);
 - i. PDNT (1-pikrüül-3,5-dinitrotriasool);
 - j. TACOT (tetranitrobensotriasolobensotriasool) (CAS 25243-36-1).
33. Punktis ML8.a loetlemata lõhkeained, millel on mis tahes järgmine omadus:
 - a. detonatsioonikiirus kõrgeimal tihedusel on suurem kui 8 700 m/s või
 - b. detonatsioonisurve on suurem kui 34 GPa (340 kbar).
34. Punktis ML8.a loetlemata orgaanilised lõhkeained, millel on kõik järgmised omadused:
 - a. detonatsioonisurve 25 GPa (250 kbar) või enam ja
 - b. säilitavad temperatuuril 523 K (250 °C) või enam stabiilsuse vähemalt 5 minuti jooksul.

▼ M3

- b. Järgmised „raketikütused”:
1. mis tahes ÜRO klassile 1.1 vastav tahke „raketikütus” teoreetilise eriimpulsiga (standardtingimustel) üle 250 s mittemetallilise või üle 270 s või enam alumiinse koostise korral;
 2. mis tahes ÜRO klassile 1.3 vastav tahke „raketikütus” teoreetilise eriimpulsiga (standardtingimustel) üle 230 s mittehalogeense, 250 s mittemetallilise ja 266 s metallilise koostise korral;
 3. „raketikütused” jõukonstandiga üle 1 200 kJ/kg;
 4. „raketikütused” püsiva lineaarse põlemiskiirusega üle 38 mm/s, mõõdetuna ühe inhibeeritud ribaga, standardtingimustel – rõhk 6,89 MPa (68,9 bar) ja temperatuur 294 K (21 °C);
 5. elastomeer-kohandatud valatud kahealuselised „raketikütused” (EMCDB) venivusega rohkem kui 5 % temperatuuril 233 K (- 40 °C) maksimaalse pinge korral;
 6. mis tahes „raketikütus”, mis sisaldab punktis ML8.a nimetatud aineid;
 7. sõjaliseks kasutuseks spetsiaalselt loodud „raketikütused”, mida ei ole nimetatud mujal sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas.
- c. „Pürotehnika”, kütused ja nendega seotud ained ning nende segud:
1. spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks koostatud lennukikütused;
 2. alane (alumiiniumhüdriid) (CAS 7784-21-6);
 3. karboraanid; dekaboraan (CAS 17702-41-9); pentaboraanid (CAS 19624-22-7 ja 18433-84-6) ja nende derivaadid;
 4. hüdrasiin ja selle järgmised derivaadid (vt ka hüdrasiini oksüdeerivaid derivaate punktides ML8.d.8 ja ML8.d.9):
 - a. hüdrasiin (CAS 302-01-2) kontsentratsioonis 70 % või üle selle;
 - b. monometüülhüdrasiin (CAS 60-34-4);
 - c. sümmeetriline dimetüülhüdrasiin (CAS 540-73-8);
 - d. asümmeetriline dimetüülhüdrasiin (CAS 57-14-7);

▼ **M3**

5. kerakujulistest, pihustatud, kerajatest, helbelistest või peenestatud osakestest koosnevad metallilised kütused, mis on valmistatud materjalist, mis sisaldab 99 % või enam ükskõik mida järgnevast:
 - a. järgmised metallid ja nende segud:
 1. berüllium (CAS 7440-41-7), osakeste suurusega alla 60 µm;
 2. rauapulber (CAS 7439-89-6), osakeste suurusega 3 µm või alla selle, mis on saadud raudoksiidi redutseerimisel vesinikuga;
 - b. segud, mis sisaldavad ükskõik mida järgnevast:
 1. tsirkoonium (CAS 7440-67-7), magneesium (CAS 7439-95-4) ja nende sulamid osakeste suurusega alla 60 µm või
 2. boorist (CAS 7440-42-8) või boorkarbiidist (CAS 12069-32-8) kütused puhtusega 85 % või rohkem ja osakeste suurusega alla 60 µm;
6. sõjalised materjalid, mis sisaldavad spetsiaalselt leegihaitjates või süütelaskemoonas kasutamiseks koostatud süsivesinikpõletusaine paksendeid, nagu metallstearaate või -palmitaate (näiteks oktopalmitaate (CAS 637-12-7)) või M1, M2 või M3 paksendeid;
7. perkloraadid, kloraadid ja kromaadid segus pulbriliste metallidega või teiste kõrge energiasisaldusega kütusekomponentidega;
8. kerakujulistest osakestest alumiiniumipulber (CAS 7429-90-5), osakeste suurusega 60 µm või alla selle, mis on valmistatud materjalist alumiiniumisisaldusega 99 % või rohkem;
9. titaani alahüdriid (TiH_n) stöhiomeetriaga $n = 0,65-1,68$.

Märkus 1. Punktis ML8.c.1 nimetatud lennukikütuste alla kuuluvad ainult lõpptooted, mitte nende koostisosad.

Märkus 2. Punkti ML8.c.4.a ei kohaldata spetsiaalselt korrosioonitõrjeks koostatud hüdrasiinisegude suhtes.

Märkus 3. Punkti ML8.c.5 kohaldatakse lõhkeainete ja kütuse suhtes, sõltumata sellest, kas metallid või sulamid on kapseldatud alumiiniumis, magneesiumis, tsirkooniumis või berülliumis või mitte.

Märkus 4. Punkti ML8.c.5.b.2 ei kohaldata boori ja boorkarbiidi suhtes, mida on rikastatud boor-10-ga (boor-10 sisaldus 20 % või rohkem).

Märkus 5. Punkti ML8.c.5.b kohaldatakse ainult selliste osakestest koosnevate metalliliste kütuste suhtes, mis on segatud muude ainetega, et moodustada sõjaliseks otstarbeks koostatud segu, näiteks vedelad suspensioonilaadsed raketikütused, tahked raketikütused või pürotehnilised segud.

▼ M3

- d. Järgmised oksüdeerijad ja nende segud:
1. ADN (ammooniumdinitramiid või SR 12) (CAS 140456-78-6);
 2. AP (ammooniumperkloraat) (CAS 7790-98-9);
 3. ühendid, mis sisaldavad fluori ja mis tahes järgmist:
 - a. muud halogeenid;
 - b. hapnik või
 - c. lämmastik.

Märkus 1. Punkti ML8.d.3 ei kohaldata klooritrifluoriidi suhtes (CAS 7790-91-2).

Märkus 2. Punkti ML8.d.3 ei kohaldata gaasilises olekus lämmastiktrifluoriidi (CAS 7783-54-2) suhtes.

4. DNAD (1,3-dinitro-1,3-diasetidiin) (CAS 78246-06-7);
5. HAN (hüdrosüülammooniumnitraat) (CAS 13465-08-2);
6. HAP (hüdrosüülammooniumperkloraat) (CAS 15588-62-2);
7. HFN (hüdrasiiniumnitroformiaat) (CAS 20773-28-8);
8. hüdrasiinnitraat (CAS 37836-27-4);
9. hüdrasiinperkloraat (CAS 27978-54-7);
10. vedelad oksüdeerijad, mis koosnevad inhibiitoriga punasest suitsevast lämmastikhapest (IRFNA) (CAS 8007-58-7) või sisaldavad seda.

Märkus. Punkti ML8.d.10 ei kohaldata inhibiitorita suitseva lämmastikhappe suhtes.

- e. Järgmised sideained, plastifikaatorid, monomeerid ja polümeerid:
1. AMMO (asidometüülmetüülloksetaan ja selle polümeerid) (CAS 90683-29-7) (vt ka vastavaid „lähteaineid” punktis ML8.g.1);
 2. BAMO (bisasidometüülloksetaan ja selle polümeerid) (CAS 17607-20-4) (vt ka vastavaid „lähteaineid” punktis ML8.g.1);
 3. BDNPA (bis(2,2-dinitropropüül)atsetaal) (CAS 5108-69-0);
 4. BDNPF (bis(2,2-dinitropropüül)formaal) (CAS 5917-61-3);
 5. BTN (butaantriooltrinitraat) (CAS 6659-60-5) (vt ka vastavaid „lähteaineid” punktis ML8.g.8);
 6. kõrge siseenergiaga spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks koostatud monomeerid, plastifikaatorid või polümeerid, mis sisaldavad ükskõik mida järgnevast:
 - a. nitrorühmad;
 - b. asidorühmad;
 - c. nitraatrühmad;
 - d. nitrasatrühmad või
 - e. difluoroaminorühmad;

▼ **M3**

7. FAMA0 (3-difluoroaminometüül-3-asidometüülakse-taan) ja selle polümeerid;
 8. FEFO (bis(2-fluoro-2,2-dinitroetüül)formaal) (CAS 17003-79-1);
 9. FPF-1 (polü-2,2,3,3,4,4-heksafluoropentaan-1,5-diool-formaal) (CAS 376-90-9);
 10. FPF-3 (polü-2,4,4,5,5,6,6-heptafluoro-2-trifluorome-tüül-3-oksahepaan-1,7-dioolformaal);
 11. GAP (glütsidülaasid-polümeer) (CAS 143178-24-9) ja selle derivaadid;
 12. HTPB (hüdroksüül-termineeritud polübutadien), mille hüdroksüülfunktsionaalsus jääb vahemikku 2,2–2,4, hüdroksüülarv on väiksem kui 0,77 meq/g ja viskoossus 30 °C juures väiksem kui 47 puaasi (CAS 69102-90-5);
 13. alkohol-funktsionaalne polüepikloorhüdrin, mille molekulmass on alla 10 000:
 - a. polüepikloorhüdrindiool;
 - b. polüepikloorhüdrintriol;
 14. NENA-d (nitratotüülnitramiinühendid) (CAS 17096-47-8, 85068-73-1, 82486-83-7, 82486-82-6 ja 85954-06-9);
 15. PGN (polü-GLYN, polüglütsidüülnitraat või polü(ni-tratometüüloksiraan)) (CAS 27814-48-8);
 16. polü-NIMMO (polünitratometüülmetüüloksüetaan) või polü-NMMO (polü[3-nitratometüül-3-metüül-oksüe-taan]) (CAS 84051-81-0);
 17. polünitroortokarbonaadid;
 18. TVOPA (1,2,3-tris[1,2-bis(difluoroamino)etoksü]pro-paan või tris-vinoksüpropanadukt) (CAS 53159-39-0).
- f. Järgmised „lisaained“:
1. aluseline vasksalitsülaad (CAS 62320-94-9);
 2. BHEGA (bis(2-hüdroksüetüül)glükoolamiid) (CAS 17409-41-5);
 3. BNO (butadieennitriiloksiid);
 4. järgmised ferrotseeni derivaadid:
 - a. butatseen (CAS 125856-62-4);
 - b. katotseen (2,2-bis-etiülferrotsenüülpropan) (CAS 37206-42-1);

▼ **M3**

- c. ferrotseenkarboksüülhapped, sealhulgas:
 - ferrotseenkarboksüülhape (CAS 1271-42-7),
 - 1,1'-ferrotseendikarboksüülhape (CAS 1293-87-4);
- d. n-butüülferrotseen (CAS 31904-29-7);
- e. muud polümeerse ferrotseeni adukt-derivaadid;
- 5. plii-β-resortsülaad (CAS 20936-32-7);
- 6. pliitsitraat (CAS 14450-60-3);
- 7. β-resortsilaadi või salitsülaatide plii-vaskkelaadid (CAS 68411-07-4);
- 8. pliimaleaat (CAS 19136-34-6);
- 9. pliisalitsülaad (CAS 15748-73-9);
- 10. pliistannaat (CAS 12036-31-6);
- 11. MAPO (tris-1-(2-metüül)asiridinüülfosfiinoksiid) (CAS 57-39-6); BOBBA 8 (bis(2-metüül)asiridinüül)-2-(2-hüdroksüpropanoksi)propüülaminofosfiinoksiid; ja teised MAPO derivaadid;
- 12. metüül-BAPO (bis(2-metüül)asiridinüül)metüülaminofosfiinoksiid (CAS 85068-72-0);
- 13. n-metüül-p-nitroaniliin (CAS 100-15-2);
- 14. 3-nitrasa-1,5-pentaandiisotsüanaad (CAS 7406-61-9);
- 15. järgmised metallorgaanilised sidusreaktiivid:
 - a. neopentüül(diallül)oksütris(dioktül)fosfatotitaanaad (CAS 103850-22-2), samuti tuntud kui titaan IV, 2,2[bis(2-propenolatometüül)butanolatotris(dioktül)fosfaat] (CAS 110438-25-0) või LICA 12 (CAS 103850-22-2);
 - b. titaan IV, [(2-propeen-1-olato)metüülpropanolatometüül]butaan-1-olatotris(dioktül)pürofosfaat ehk KR 3538;
 - c. titaan IV, [(2-propeen-1-olato)metüülpropanolatometüül]butaan-1-olatotris(dioktül)pürofosfaat;
- 16. polütsüanodifluoroaminoetüleenoksiid;
- 17. polüfunktsionaalsed asiridiinamiidid isoftaal-, trimesüül- (BITA- või butüleenimiintrimesamiid-), isotsüaanuur- või trimetüüladipiinskelettidega ja 2-metüül- või 2-etiül-asendajatega asiridiintsükliks;

▼ **M3**

18. polüpropüleenimiin (2-metüülasiridiin) (CAS 75-55-8);
 19. ülipeen raudoksiid (Fe_2O_3) (CAS 1317-60-8) eripinnaga üle 250 m²/g ja keskmise osakeste suurusega 3,0 nm või vähem;
 20. TEPAN (tetraetüleenpentaamiinakrüülnitriil) (CAS 68412-45-3); tsüanoetüleeritud polüamiinid ja nende soolad;
 21. TEPANOL (tetraetüleenpentaamiinakrüülnitriilglütüsidool) (CAS 68412-46-4); tsüanoetüleeritud polüamiinide aduktid glütüsidooliga ja nende soolad;
 22. TPB (trifenüülvismut) (CAS 603-33-8).
- g. Järgmised „lähteained“:

NB. Punktis ML8.g viidatakse nimetatud „kõrge siseenergiaga materjalidele”, mida neist ainetest valmistatakse.

1. BCMO (bis-klorometüüloksetaan) (CAS 142173-26-0) (vt samuti punkte ML8.e.1 ja ML8.e.2);
2. dinitroasetidiin-t-butüülsool (CAS 125735-38-8) (vt samuti punkti ML8.a.28);
3. HBIW (heksabensüülheksaasaisovürtsitaan) (CAS 124782-15-6) (vt samuti punkti ML8.a.4);
4. TAIW (tetraatsetüüldibensüülheksaasaisovürtsitaan) (vt samuti punkti ML8.a.4); (CAS 182763-60-6);
5. 1,3,5,7-tetraatsetüül-1,3,5,7-tetraatsüklooktaan (TAT) (CAS 41378-98-7) (vt samuti punkti ML8.a.13);
6. 1,4,5,8-tetraasadekaliin (CAS 5409-42-7) (vt samuti punkti ML8.a.27);
7. 1,3,5-triklorobenseen (CAS 108-70-3) (vt samuti punkti ML8.a.23);
8. 1,2,4-trihüdroksübutaan (butaan-1,2,4-triool) (CAS 3068-00-6) (vt samuti punkti ML8.e.5).

Märkus 5. Ei kasutada alates 2009. aastast.

Märkus 6. Kategooriat ML8 ei kohaldata järgmiste ainete suhtes, välja arvatud juhul, kui need ained esinevad ühendites punktis ML8.a nimetatud „kõrge siseenergiaga materjalide” või punktis ML8.c nimetatud pulbriliste metallidega, või on nendega segatud:

- a. ammooniumpikraat (CAS 131-74-8);
- b. must püssirohi;
- c. heksanitrodifenüülamiin (CAS 131-73-7);
- d. difluoroamiin (CAS 10405-27-3);
- e. nitrotärklis (CAS9056-38-6);
- f. kaaliumnitraat (CAS 7757-79-1);
- g. tetranitronaftaleen;
- h. trinitroanisool;
- i. trinitronaftaleen;
- j. trinitroksüleen;
- k. n-pürrolidinoon; 1-metüül-2-pürrolidinoon (CAS 872-50-4);
- l. dioktüülmaleaat (CAS 142-16-5);

▼ M3

- m. etüülheksüülakrülaad (CAS 103-11-7);
- n. trietüülalumiinium (TEA) (CAS 97-93-8), trimetüülalumiinium (TMA) (CAS 75-24-1) ja muud pürofoorsed liitiumi-, naatriumi-, magneesiumi-, tsingi- või booripõhised heteroalküülid ja -arüülid;
- o. nitrotselluloos (CAS 9004-70-0);
- p. nitroglütseriin (ehk glütserooltrinitraat, trinitroglütseriin, NG) (CAS 55-63-0);
- q. 2,4,6- trinitrotolueen (TNT) (CAS 118-96-7);
- r. etüleendiamiindinitraat (EDDN) (CAS 20829-66-7);
- s. pentaerütritooltrinitraat (PETN) (CAS 78-11-5);
- t. pliiasiid (CAS 13424-46-9), neutraalne pliistüfnaat (CAS 15245-44-0) ja aluseline pliistüfnaat (CAS 12403-82-6), ja asiide või asiidkomplekse sisaldavad initsieerivad lõhkeained ja löökpadrunisegud;
- u. trietüleenglükoolidinitraat (TEGDN)(CAS 111-22-8);
- v. 2,4,6- trinitroresortsinool (stüfniinhape) (CAS 82-71-3);
- w. dietüüldifenüüluurea (CAS 85-98-3); dimetüüldifenüüluurea (CAS 611-92-7); metüületüüldifenüüluurea [tsentraliidid];
- x. N,N-difenüüluurea (asümmeetriline difenüüluurea) (CAS 603-54-3);
- y. metüül-N,N-difenüüluurea (asümmeetriline metüüldifenüüluurea) (CAS 13114-72-2);
- z. etüül-N,N-difenüüluurea (asümmeetriline etüüldifenüüluurea) (CAS 64544-71-4);
- aa. 2-nitrodifenüülamiin (2-NDPA)(CAS 119-75-5);
- bb. 4-nitrodifenüülamiin (4-NDPA)(CAS 836-30-6);
- cc. 2,2-dinitropropanool (CAS 918-52-5);
- dd. nitroguanidiin (CAS 556-88-7) (vt ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1C011.d).

Märkus 7. Kategooriat ML8 ei kohaldata ammooniumperklooraadi (ML8.d.2) ja NTO (ML8.a.18) suhtes, mis on spetsiaalselt koostatud tsiviilotstarbeliste gaasi tootmisseedmete jaoks ning millel on kõik järgmised omadused:

- a. need ained esinevad ühendites mitteaktiivsete temperatuurikindlate sideainete või plastifikaatoritega või on nendega segatud;

▼ **M3**

- b. *ammooniumperkloraat (ML8.d.2) moodustab maksimaalselt 80 % nende aktiivsest massist;*
- c. *NTO (ML8.a.18) sisaldus on kuni 4 g ja*
- d. *individuaalne mass on alla 250 g.*

ML9

Sõjalaevad (pealvee- või allveelaevad), spetsiaalne merenduslik varustus, lisaseadmed, komponendid ja muud pealveelaevad

NB. Juhtimis- ja navigatsiooniseadmete kohta vt kategooriat ML11.

- a. Järgmised laevad ja komponendid:
 - 1. spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud või kohandatud laevad (pealvee- või allveelaevad), olenemata nende tehnilisest seisundist ning sellest, kas nad kannavad relvasüsteeme, soomustust või mitte, samuti selliste laevade kered ja kerede osad, ning nende spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud komponendid;
 - 2. punktis ML9.a.1. nimetatata pealveelaevad, millele on kinnitatud või millega on integreeritud mis tahes järgmine:
 - a. kategoorias ML1 nimetatud automaattulirelvad kaliibriga 12,7 mm või rohkem või kategooriates ML2, ML4, ML12 või ML19 nimetatud relvad või selliste relvade „relvaalused” või kinnituskohad.

Tehniline märkus

„Relvaalused” on relvade paigaldamiseks ette nähtud alused või struktuuri tugevdused.

- b. kategoorias ML5 nimetatud tulejuhtimissüsteemid;
- c. millel on kõik järgmised omadused:
 - 1. „kaitse keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumarünnakute vastu (CBRN-kaitse)”ja
 - 2. „eelmärgamise või uhtmise süsteem” saaste eemaldamiseks või

Tehnilised märkused

- 1. *„CBRN-kaitse” on autonoomne siseruum, mis võimaldab näiteks ruumi ülesurvestamist, ventilatsioonisüsteemide isoleerimist ning millel on piiratud arv CBRN-filtritega ventilatsiooniavasid ja piiratud arv õhukindlaid juurdepääsupunkte.*
- 2. *„Eelmärgamise või uhtmise süsteem” on merevee piserdamise süsteem, mis võimaldab samaaegselt kasta märjaks nii laeva tekid kui laevakere pealmise konstruktsiooni.*

▼ M3

- d. punktides ML4.b, ML5.c või ML11.a nimetatud aktiivsed vastumeetmete rakendamise süsteemid, millel on mis tahes järgmine omadus:
1. „CBRN-kaitse”;
 2. kere ja tekiehitised, mis on spetsiaalselt loodud radariristlõike (RCS) vähendamiseks;
 3. soojusvarjestuse seadmed (nt heitgaasi jahutamise süsteem), välja arvatud seadmed, mis on spetsiaalselt loodud elektrijaamade üldise tõhususe suurendamiseks või keskkonnamõju vähendamiseks; või
 4. demagneetimise süsteem, mis on loodud laeva magnetvälja mõju vähendamiseks.
- b. Järgmised spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud mootorid ja tõukejõusüsteemid ja nende spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud komponendid:
1. diiselmootorid, mis on spetsiaalselt loodud allveelaevadele ja millel on kõik järgmised omadused:
 - a. väljundvõimsus 1,12 MW (1 500 hj) või rohkem ja
 - b. pöörete arv 700 p/min või enam;
 2. elektrimootorid, mis on spetsiaalselt loodud allveelaevadele ja millel on kõik järgmised omadused:
 - a. väljundvõimsus enam kui 0,75 MW (1 000 hj);
 - b. kiire tagasikäik;
 - c. vedelikjahutus ja
 - d. täielikult kinnine masin;
 3. mittemagnetiseeruvad diiselmootorid, millel on kõik järgmised omadused:
 - a. väljundvõimsus 37,3 kW (50 hj) või rohkem; ja
 - b. mittemagnetiseeruv osa ületab 75 % kogumasist;
 4. spetsiaalselt allveelaevade jaoks kavandatud „välisõhu juurdelisamisest sõltumatud tõukejõusüsteemid”.

Tehniline märkus

„Välisõhu juurdelisamisest sõltumatu tõukejõusüsteem” võimaldab veeliinist allpool oleval allveelaeval, millel ei ole juurdepääsu atmosfäärihapnikule, kasutada oma tõukejõusüsteemi kauem, kui see akude abil võimalik oleks. Punkti ML9.b.4 kohaldamisel ei hõlma sellised tõukejõusüsteemid tuumaenergiat.

- c. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud veelused avastamiseadmed, nende kontrollseadmed ja nende spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud komponendid
- d. Allveelaeva- ja torpeedovastased võrgud, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks
- e. Ei kasutata alates 2003. aastast

▼ **M3**

- f. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud laevakere läbindused ja läbivad ühendused, mis võimaldavad koostoimimist laevavälise varustusega, ja nende spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud komponendid.

Märkus. Punkt ML9.f hõlmab ühe- ja mitmejuhtmelisi, koaksiaal- ning lainejuhtühendusi ja laevakere läbindusi, mis on võimelised säilitama lekkekindluse ning ettenähtud omadused sügavustel üle 100 m; ja kiudoptilisi konnektoreid ja optilisi laevakere läbindusi, mis on spetsiaalselt loodud „laser”-kiire ülekandeks, sügavusest sõltumata. Punkti ML9.f ei kohaldata harilike võlli ja roolivarda läbinduste suhtes.

- g. Mis tahes järgmiste omadustega müratud laagrid, nende komponendid ning selliseid laagreid sisaldavad seadmed, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks:

1. gaas- või magnethõljukhõõre;
2. juhtseadmed tunnusmüra aktiivsummutamiseks või
3. juhtseadmed vibratsiooni summutamiseks.

ML10

„Õhusõidukid”, „õhust kergemad õhusõidukid”, mehitamata õhusõidukid, „õhusõidukite” mootorid ja varustus, nendega seotud varustus ja komponendid, mis on spetsiaalselt loodud või kohandatud sõjaliseks kasutuseks

NB. Juhtimis- ja navigatsiooniseadmete kohta vt kategooriat ML11.

- a. Mehitatud „õhusõidukid” ja „õhust kergemad õhusõidukid” ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid
- b. Ei kasutata alates 2011. aastast
- c. Mehitamata õhusõidukid ja nendega seotud varustus ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid:
 1. mehitamata õhusõidukid, kaugjuhtimisega õhusõidukid, autonoomse programmjuhtimisega õhusõidukid ja mehitamata „õhust kergemad õhusõidukid”;
 2. stardiseadmed, pioneerseadmed (recovery equipment) ja maapealse hooldamise seadmed;
 3. juhtimis- või kontrolliseadmed.
- d. Õhusõidukite mootorite tõukejõusüsteemid ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid

▼ M3

- e. Õhudesantvarustus, kaasa arvatud õhus kütuse tankimise varustus, mis on spetsiaalselt loodud kasutamiseks punktis ML10.a nimetatud „õhusõidukitega” või punktis ML10.d nimetatud õhusõidukite mootoritega, ja spetsiaalselt nendele loodud komponendid
- f. Survetankimisseadmed, survetankimise varustus, seadmed, mis on spetsiaalselt loodud piiratud tingimustes töötamiseks, ja maapealsed seadmed, mis on spetsiaalselt välja arendatud kasutamiseks punktis ML10.a nimetatud „õhusõidukitega” või punktis ML10.d nimetatud õhusõidukite mootoritega
- g. Sõjalise otstarbega kaitsekiivrid ja kaitsemaskid ja spetsiaalselt nendele loodud komponendid, normaalset atmosfäärirõhku säilitavad hingamisaparaadid ja ülikonnad, mis on mõeldud kasutamiseks „õhusõidukites”, ning antikoormusülikonnad, „õhusõidukites” või reaktiivmürskudes kasutatavad vedela hapniku konverterid ja katapuldid ning lõhkelaenguga käivitatav „õhusõiduki” meeskonna päästevarustus
- h. Langevarjud, paraglaidid ja nendega seotud varustus ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid:
 1. langevarjud, mida ei ole nimetatud mujal sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas;
 2. paraglaidid;
 3. varustus, mis on spetsiaalselt loodud ülikõrgetel kõrgustel langevarjuhüppeks (näiteks ülikonnad, spetsiaalsed kiivrid, hingamissüsteemid ja navigeerimisvarustus).
- i. Juhitav langevarju avamisvarustus või langevarju automaatsipiloteerimise süsteemid lastidele

Märkus 1. Punkti ML10.a ei kohaldata spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud „õhusõidukite” ja „õhust kergemate õhusõidukite” või nende „õhusõidukite” variantide suhtes, millel on kõik järgmised omadused:

- a. *nad ei ole lahingotstarbelised õhusõidukid;*
- b. *nad ei ole konfigureeritud sõjaliseks kasutuseks ja ei ole varustatud seadmete või varustusega, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks; ja*
- c. *liikmesriigi või Wassenaari kokkuleppe osalisriigi tsiviillennundusamet on nad tunnistanud tsiviilotstarbelisteks.*

Märkus 2. Punkti ML10.d ei kohaldata järgmise suhtes:

- a. *sõjaliseks kasutuseks loodud või kohandatud õhusõidukite mootorid, mis on liikmesriigi või Wassenaari kokkuleppe osalisriigi tsiviillennundusameti poolt tunnistanud „tsiviilõhusõidukil” kasutatavateks, või spetsiaalselt nendele loodud komponendid;*
- b. *kolbmootorid või spetsiaalselt nendele loodud komponendid, välja arvatud spetsiaalselt mehitamata õhusõidukite jaoks loodud kolbmootorid.*

▼ **M3**

Märkus 3. Punktide ML10.a ja ML10.d kohaldamisel käsitatakse mittesõjalistele „õhusõidukitele” või õhusõidukite mootoritele, mis on kohandatud sõjaliseks kasutuseks, spetsiaalselt loodud komponentide ja varustusena ainult selliseid sõjalise otstarbega komponente ja seotud varustust, mis on vajalikud sõjaliseks kasutuseks kohandamiseks.

Märkus 4. Punkti ML10.a kohaldamisel käsitatakse sõjalise kasutusena: lahingtegevust, sõjalist luuret, rünnet, sõjalist treeningut, logistilist tuge ning vägede või sõjaliste kaupade transporti ja lennupildumist.

Märkus 5. Punkti ML10.a ei kohaldata „õhusõidukite” suhtes, millel on kõik järgmised omadused:

- a. esmaselt toodetud enne 1946. aastat;
- b. ei sisalda sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud esemeid, välja arvatud kui need on vajalikud, et täita liikmesriigi või Wassenaari kokkuleppe osalisriigi turvalisus- või lennukõlblikkusstandardeid; ja
- c. ei sisalda sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud relvi, välja arvatud kui need on kasutuskõlbmatud ja nende kasutuskõlblikkust ei ole võimalik taastada.

ML11

Elektrooniline varustus, mida ei ole nimetatud mujal sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas, ning spetsiaalselt selle jaoks loodud komponendid

- a. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud elektrooniline varustus.

Märkus. Punkt ML11.a hõlmab järgmist:

- a. elektrooniliste vastumeetmete seadmed ja nende vastased seadmed (näiteks varustus, mis on loodud radarisüsteemide või raadiovastuvõtjate eksitamiseks kõrvaliste või valesignaalidega või muul viisil vastase elektrooniliste vastuvõtuseadmete või vastumeetmete seadmete vastuvõtu, toimimise või nende efektiivsuse takistamiseks), kaasa arvatud summutusseadmed ja summutamise vastased seadmed;
- b. sageduse kiirhäälestusega lambid;

▼ **M3**

- c. elektroonilised süsteemid või varustus, mis on loodud kas elektromagnetilise spektri järelevalveks ja seireks sõjalise luure või julgeoleku tagamise eesmärkidel või sellise järelevalve ja seire vastumeetmeteks;
- d. veealused vastumeetmed, mis hõlmavad akustilist ja magnetilist summutamist ja peibutamist; varustus, mis on loodud sonarite eksitamiseks kõrvaliste ja valesignaali-dega;
- e. andmetöötluse turvaseadmed, andmete turvamise seadmed ning andmeedastus- ja signaliseerimisliinide turvaseadmed, mis kasutavad krüpteerimist;
- f. identifitseerimise, audentimise ja võtmesises-tuse varustus ning võtmehalduse, -tootmise ja levitamise varustus;
- g. juhtimis- ja navigatsiooniseadmed;
- h. troposfäärihajumise põhise digitaalse raadioside edastusseadmed;
- i. spetsiaalselt teabesignaalide jaoks kavan-datud digitaalsed demodulaatorid.
- j. „automaatsed juhtimis- ja kontrollisüs-teemid”.

NB. Sõjalise tarkvaral põhineva raadioga (SDR) seotud tarkvara kohta vt punkti ML21.

- b. Globaalsete navigatsioonisatelliitide süsteemide (GNSS) segamise seadmed.

ML12

Kineetilise energia relvasüsteemid ja nendega seotud varustus ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid

- a. Kineetilise energia relvasüsteemid, mis on spetsiaalselt määratud sihtmärgi hävitamiseks või eesmärgist kõrvalejuh-timiseks
- b. Spetsiaalselt loodud testimise ja hindamise seadmed ja katsemudelid, kaasa arvatud diagnostikaseadmed ja siht-märgid kineetilise energia lendkehade ja relvasüsteemide dünaamiliseks katsetamiseks

NB. Allakaliibrilaskemoona kasutavate ja ainult keemilisel töökejõul põhinevate relvasüsteemide ning nende laske-moona kohta vt kategooriaid ML1 kuni ML4.

▼ **M3**

Märkus 1. Kategooria ML12 hõlmab järgnevat, kui see on spetsiaalselt loodud kineetilise energia relvasüsteemidele:

- a. tõukejõusüsteemid, mis võimaldavad üksik- või kiirtulena kiirendada 0,1 g-st suuremaid masse kiirustele, mis ületavad 1,6 km/s;
- b. primaarenergia tootmise, elektrilise kaitsekilbi, energia salvestamise, termoregulatsiooni-, kliima-, lülitus- ja kütusekäsitlusseadmed ning elektrilised liidesed toiteallika, relva ja muude relvatorni toiteallikafunktsioonide vahel;
- c. sihtmärgi leidmise, jälgimise, tulejuhtimise või kahjustuste hindamise süsteemid;
- d. lendkehade isesihituse, juhtimise või külgi kiirenduse jõusüsteemid.

Märkus 2. Kategooriat ML12 kohaldatakse relvasüsteemide suhtes, mis kasutavad mõnda järgnevat tõukejõudu:

- a. elektromagnetiline;
- b. elektrotermiline;
- c. plasma;
- d. kergegaas või
- e. keemiline (kui seda kasutatakse koos mõnega ülalnimetatutest).

ML13

Soomus- või kaitsevarustus ja -konstruktsioonid ning nende komponendid

- a. Soomusplaadid, millel on mis tahes järgmine omadus:
 1. valmistatud vastavalt sõjalistele standarditele või spetsifikatsioonidele või
 2. sobivad sõjaliseks kasutuseks.

NB. Soomusvestide osas vt punkti ML13.d.2.

- b. Metallilistest või mittemetallilistest materjalidest või nende kombinatsioonidest koosnevad konstruktsioonid, mis on loodud spetsiaalselt sõjaliste süsteemide ballistiliseks kaitseks, ja spetsiaalselt nendele loodud komponendid
- c. Kiivrid, mis on valmistatud vastavalt sõjalistele standarditele või spetsifikatsioonidele või võrreldavatele siseriiklikele standarditele, ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid (nt kiivri kest, vooderdis ja mugavuspadjad)

▼ **M3**

d. Soomusvestid või kaitseriietus ning nende komponendid, mis on loetletud järgmiselt:

1. Pehmed soomusvestid või kaitseriietus, mis on valmistatud vastavalt sõjalistele standarditele või spetsifikatsioonidele (või nendega võrdväärsetele standarditele), ja spetsiaalselt nendele loodud komponendid.

Märkus. Punkti ML13.d.1 kohaldamisel hõlmavad sõjalised standardid või spetsifikatsioonid vähemalt killukindla varustuse spetsifikatsioonid.

2. Soomusplaadiga soomusvestid, mis kaitsevad ballistilise lennutrajektooriga füüsiliste kehade eest, III kaitseaste (NIJ 0101.06, juuli 2008 või võrreldava tasemega siseriiklik standard) või parem.

Märkus 1. Punkt ML13.b hõlmab materjale, mis on spetsiaalselt loodud aktiivsoomuse lõhkeainete valmistamiseks või sõjaliste varjendite ehitamiseks.

Märkus 2. Punkti ML13.c ei kohaldata konventsionaalsete teraskiivrite suhtes, millele ei ole paigaldatud mis tahes tüüpi lisavarustust ning mis ei ole kohandatud või loodud mis tahes tüüpi lisavarustuse paigaldamiseks.

Märkus 3. Punkte ML13.c ja ML13.d ei kohaldata kiivrite, soomusvestide ega kaitseriietuse suhtes, mida kasutaja kannab enda isiklikuks kaitseks.

Märkus 4. Kategooria ML13 hõlmab üksnes selliseid spetsiaalselt pommide kahjutukstegemisega tegelevatele töötajatele loodud kiivreid, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks.

NB. 1. Vt samuti ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1A005.

NB. 2. Soomusvestide ja kiivrite valmistamisel kasutatud „kiud- või niitmaterjalide” kohta vt ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkti 1C010

ML14

„Spetsiaalvarustus sõjalisteks treeninguteks” või sõjaliste stsenaariumite matkimiseks ja matkeseadmed, mis on spetsiaalselt loodud kategooriates ML1 või ML2 nimetatud relvadega treeningute läbiviimiseks, ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid ja lisaseadmed

Tehniline märkus

Mõiste „spetsiaalvarustus sõjalisteks treeninguteks” hõlmab sõjalisi ründe-, lahinglennu-, radari sihtmärgi treeningsüsteeme, radari sihtmärgi genereerijaid, suurtüki treeningseadmeid, allveelaevade vastase sõjapidamise treeningsüsteeme, lennumatkeseadmeid (kaasa arvatud pilootide ja astronautide tsentrifuug-treeningsüsteemid), radarite, instrumentaallennu, navigatsiooni, raketistardi, sihtmärgi varustuse, droon-, õhusõiduki”, relvastuse ja piloodita „õhusõiduki” treeningsüsteeme, mobiilseid treeningsüsteeme ja treeningvarustust maapealseteks sõjalisteks operatsioonideks.

▼ **M3**

Märkus 1. Kategooria ML14 hõlmab matkeseadmete kujutiseprojektoreid ja interaktiivse keskkonna süsteeme, kui need on spetsiaalselt loodud või kohandatud sõjaliseks kasutuseks.

Märkus 2. Kategooriat ML14 ei kohaldata spetsiaalselt jah- ja sportrelvade kasutamise treenimiseks loodud varustuse suhtes.

ML15 Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud pildistamise ja vastumeetmete seadmed ja spetsiaalselt nendele loodud komponendid ja lisavarustus

- a. salvestuse ja pilditöötluse seadmed;
- b. kaamerad, fotovarustus ja filmitöötlusseadmed;
- c. kujutise võimendusseadmed;
- d. infrapuna- või soojuskujutise varustus;
- e. kujutist edastavate radarite andurseadmed;
- f. vastumeetmete seadmed või vastumeetmete vastased seadmed kasutamiseks punktides ML15.a–ML15.e nimetatud varustusega.

Märkus. Punkt ML15.f hõlmab varustust, mis on loodud halvendama sõjaliste kujutise tekitamise seadmete toimimist või efektiivsust või vähendama selliseid halvendavaid mõjusid.

Märkus 1. Kategoorias ML15 hõlmab spetsiaalselt loodud komponentide mõiste järgmist, kui need on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks:

- a. infrapunakujutise elektrooptilised muundurid;
- b. fotokordistid (v.a esimese põlvkonna omad);
- c. mikrokanalplaadid;
- d. kõrge valgustundlikkusega telekaamera saatetorud;
- e. detektormassiivid (sh elektrooniliselt ühendatud või vahetu väljundiga süsteemid);
- f. püroelektrilised telekaamera saatetorud;
- g. pildistamis- ja jälgimisseadmete jahutussüsteemid;
- h. elektrilise päästikuga fotokroomsed või elektrooptilised katikud kiirusega alla 100 µs, v.a katikud, mis on kiirkaamera põhikomponendiks;
- i. kiudoptilised kujutise inverterid;
- j. liitpooljuht-fotokatoodid.

▼ **M3**

Märkus 2. *Kategooriat ML15 ei kohaldata „esimese põlvkonna kujutisvõimendite” suhtes või seadmete suhtes, mis on spetsiaalselt loodud ühilduma „esimese põlvkonna kujutisvõimenditega”.*

NB. *„Esimese põlvkonna kujutisvõimendeid” sisaldavate relvasihikute klassifikatsiooni kohta vt kategooriaid ML1 ja ML2 ning punkti ML5.a.*

NB. *Vt samuti ELi kahesuguse kasutusega kaupade nimekirja punkte 6A002.a.2 ja 6A002.b.*

ML16 **Sepistused, valandid ja muud lõpetamata kaubad, mis on spetsiaalselt loodud kategooriates ML1–ML4, ML6, ML9, ML10, ML12 või ML19 nimetatud varustuse jaoks.**

Märkus. *Kategooriat ML16 kohaldatakse lõpetamata kaupade suhtes, kui need on kindlaks määratavad materjali koostise, geomeetria või funktsiooni järgi.*

ML17 **Mitmesugused seadmed, materjalid ja „andmekogud” ning spetsiaalselt neile loodud komponendid**

- a. Sõltumatud sukeldumisaparaadid ja veealuse ujumise aparaadid:
 1. suletud või poolsuletud ahelaga (hingamisõhu uuendamistükliga) hingamisaparaadid, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks (st spetsiaalselt loodud mittemagnetiseeruvatena);
 2. komponendid, mis on spetsiaalselt loodud avatud ahelaga hingamisaparaatide muutmiseks sõjaliseks kasutatavaks;
 3. kaubad, mis on loodud eranditult sõjaliseks kasutamiseks koos sõltumatute sukeldumisaparaatidega ja veealuse ujumise aparaatidega.
- b. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud ehitusseadmed
- c. Abidetailid, pindkatted või töötlus, mis võimaldab muuta objekti radaritele või muudele anduritele raskesti avastatavaks (*signature suppression*) ning mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutamiseks
- d. Pioneertehtniline varustus, mis on spetsiaalselt loodud kasutamiseks sõjategevuse piirkonnas
- e. „Robotid” ja nende kontrollid ning „robotite”, „tööriistad”, millel on mõni järgmine omadus:
 1. nad on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks;
 2. nad sisaldavad vahendeid hüdrovoolikute kaitseks ballistiliste kildude väljastpoolt põhjustatud läbilöökidest vastu (näiteks isetihenduvad voolikud) ning on mõeldud hüdrovedelike kasutamiseks, mille leekpunkt on kõrgem kui 839 K (566 °C) või
 3. nad on spetsiaalselt loodud tööoperatsioonide täitmiseks elektromagnetilise impulsi (EMP) keskkonnas;

Tehniline märkus

Elektromagnetilise impulsi (EMP) all ei mõelda lähedalasuvatest seadmetest (nt masinad, seadmed või elektroonika) või äikesest tuleneva elektromagnetkiirguse poolt põhjustatud tahtmatuid häireid.

▼ M3

- f. „Andmebaasid” (parameetrilised tehnilised andmebaasid), mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks koos sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas nimetatud varustusega
- g. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud tuumaenergia tootmiseadmed või tuumajõuseadmed, kaasa arvatud „tuumareaktorid” ja spetsiaalselt nendele sõjaliseks kasutamiseks loodud või kohandatud komponendid
- h. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud varustus ja materjalid, mille pindkate või töötlus võimaldab need muuta radaritele või muudele anduritele raskesti avastatavaks (*signature suppression*) ja mida ei ole nimetatud mujal sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas
- i. Matkeseadmed, mis on spetsiaalselt loodud sõjalise otstarbega „tuumareaktoritele”
- j. Mobiilsed töökojad, mis on spetsiaalselt loodud või „kohandatud” sõjalise varustuse teenindamiseks
- k. Väliitingimustes kasutatavad elektrigeneraatorid, mis on spetsiaalselt loodud või „kohandatud” sõjaliseks kasutuseks
- l. Konteinerid, mis on spetsiaalselt loodud või „kohandatud” sõjaliseks kasutuseks
- m. Parved, mida ei ole nimetatud mujal sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas, sillad ning pontoonid, mis on spetsiaalselt loodud sõjaliseks kasutuseks
- n. Kategooriates ML4, ML6, ML9 ja ML10 nimetatud toodete „arendamiseks” spetsiaalselt loodud katsemudelid
- o. Spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud laserkaitsevarustus (silma- ja sensorikaitse)
- p. Kütuseelemendid mida ei ole nimetatud mujal sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas ja mis on spetsiaalselt sõjaliseks kasutamiseks loodud või „kohandatud”

Tehnilised märkused

1. Kategoorias ML17 tähendab mõiste „andmebaas” (*parameetiline tehniline andmebaas – parametric technical database*) militaarse sisuga tehnilise teabe andmekogu, mille kasutamine võib tõhustada sõjalise varustuse või seadmete jõudlust.
2. Kategoorias ML17 tähendab mõiste „kohandatud” mis tahes struktuurilist, elektrilist, mehaanilist või muud muudatust, mis annab mittesõjalise otstarbega objektile sõjalise võimekuse, mis on võrdväärne spetsiaalselt sõjaliseks kasutamiseks loodud objekti sõjalise võimekusega.

▼ **M3**

ML18

Tootmisvarustus ja selle komponendid

- a. „Tootmisseedmed”, mis on spetsiaalselt loodud või kohandatud sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud kaupade „tootmiseks”, ja spetsiaalselt nendele loodud komponendid
- b. Spetsiaalselt loodud katsekeskkonna rajatised ja spetsiaalselt nendele loodud varustus sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud kaupade sertifitseerimiseks, kvaliteedi hindamiseks või katsetamiseks

Tehniline märkus

Kategoorias ML18 tähendab mõiste „tootmine” väljatootamist, ülevaatust, valmistamist, katsetamist ja kontrolli.

Märkus. Punktid ML18.a ja ML18.b hõlmavad järgmisi seadmeid:

- a. pideva töörežiimiga nitraatorid;
- b. tsentrifugaalkatseaparatuur või -seedmed, millel on mis tahes järgmine omadus:
 1. ajami või ajamite summaarne nimivõimsus üle 298 kW (400 hj);
 2. võime taluda kasulikku koormust 113 kg või üle selle või
 3. võime anda tsentrifugaalkiirendus 8 g või üle selle kasuliku koormuse puhul 91 kg või üle selle;
- c. kuivatuspressid;
- d. spetsiaalselt sõjalise otstarbega lõhkeainete ekstrudeerimiseks loodud või kohandatud tiguekstruuderid;
- e. lõikeseadmed ekstrudeeritud paiskelõhkeainete mõõtu lõikamiseks;
- f. katmistrumlid (sweetie barrels) diameetriga 1,85 m või üle selle ja kasuliku koormusega üle 227 kg;
- g. pidevvoolusegajad tahkete paiskelõhkeainete jaoks;
- h. hüdromehaanilised veskid sõjalise otstarbega lõhkeainete peenestamiseks või jahvatamiseks;
- i. seedmed punktis ML8.c.8 loetletud metallipulbri osakeste kerakujulisuse ja ühtlase osakeste suurusjaotuse saavutamiseks;
- j. konvektsioonvoolukonverterid punktis ML8.c.3 loetletud materjalide konversiooniks.

▼ **M3**

ML19

Suunatud energia relvasüsteemid, nendega seotud varustus või nende vastumeetmete varustus ja katsemudelid ning spetsiaalselt nendele loodud komponendid

- a. „Laserit” kasutavad süsteemid, mis on spetsiaalselt loodud sihtmärgi hävitamiseks või selle tegevuse katkestamiseks
- b. Elementaarosakeste kiirtesüsteemid, mis on võimelised sihtmärgi hävitama või selle tegevuse katkestama
- c. Suure võimsusega raadiosagedussüsteemid (RF), mis on võimelised sihtmärgi hävitama või selle tegevuse katkestama
- d. Varustus, mis on spetsiaalselt loodud punktides ML19.a–ML19.c nimetatud varustuse avastamiseks, identifitseerimiseks ja sellise varustuse vastaseks kaitseks
- e. Kategorias ML19 nimetatud süsteemide, varustuse ja nende komponentide füüsilised katsemudelid
- f. Lasersüsteemid, mis on spetsiaalselt loodud põhjustama püsivat nägemise kaotust, st kahjustama nägemist palja silmaga või nägemist korrigeerivate seadmetega vaatamisel

Märkus 1. Kategorias ML19 nimetatud suunatud energia relvasüsteemide hulka kuuluvad süsteemid, mille võimekus tuleneb järgmiste seadmete kontrollitud kasutamisest:

- a. „laserid”, mis on piisava võimsusega tavalaskemoonaga võrreldava hävitusvõimsuse saavutamiseks;
- b. osakeste kiirendid, mis tekitavad laetud või neutraalsete osakeste hävitava toimega voo;
- c. kõrge impulsi või keskmise võimsusega raadiosagedusliku voo allikad, mille tekitatav väli on küllaldase tugevusega eemal asetseva sihtmärgi elektronika töökõlbmatuks muutmiseks.

Märkus 2. Kategooria ML19 hõlmab järgmisi seadmeid, kui need on spetsiaalselt loodud suunatud energia relvasüsteemidele:

- a. primaarenergia tootmise, energia salvestamise, lülitus-, toite regulatsiooni ja kütusekäsitusseadmed;
- b. sihtmärgi otsimise ja jälgimise süsteemid;
- c. süsteemid, mis on võimelised hindama sihtmärgi kahjustusi, hävitamist või tegevuse katkestamist;
- d. varustus kiirte käsitlemiseks, levitamiseks ja suunamiseks;
- e. kiire kiirejuhtimisvõimega varustus kiireks töötamiseks mitme sihtmärgiga;

▼ **M3**

- f. *adaptiivoptika ja faasikonjugaatorid;*
- g. *negatiivsete vesinikioonide voo allikad;*
- h. *„kosmosekindlad” kiirendiosad;*
- i. *negatiivsete ioonivoogude kombineerimise seadmed;*
- j. *seadmed kõrge energiaga ioonivoo juhtimiseks ja suunamiseks;*
- k. *„kosmosekindlad” metallikiled vesiniku isotoopide negatiivsete ioonide voogude neutraliseerimiseks.*

ML20

Krüogeenne ja „ülijuhtiv” varustus ning spetsiaalselt selle jaoks loodud komponendid ja lisaseadmed:

- a. Varustus, mis on spetsiaalselt loodud või konfigureeritud paigaldamiseks sõidukitele selle sõjaliseks rakendamiseks maal, merel, õhus või kosmoses ja mis on võimeline töötama sõiduki liikumise ajal ning tootma või säilitama temperatuuri alla 103 K (- 170 °C)

Märkus. Punkt ML20.a hõlmab mobiilseid süsteeme, mis sisaldavad või kasutavad mittemetallilisest või mitteelektrilisest juhtivatest materjalist valmistatud lisaseadmeid või komponente, nagu plastid või epoksiüidimmutusega materjalid.

- b. „Ülijuhtivad” elektriseadmed (pöördmehhanismid ja transformaatorid), mis on spetsiaalselt loodud või konfigureeritud paigaldamiseks sõidukitele nende sõjaliseks rakendamiseks maal, merel, õhus või kosmoses ja mis on võimelised töötama liikumise ajal

Märkus. Punkti ML20.b ei kohaldata hübriidsete unipolaarsete alalisvoolugeneraatorite suhtes, millel on tavalised ühe poolusega metallrootorid, mis pöörlevad ülijuhtiva mähise tekitatud magnetväljas, kui need mähised on generaatori ainus ülijuhtiv osa.

ML21

„Tarkvara”

- a. „Tarkvara”, mis on spetsiaalselt loodud või kohandatud sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud varustuse, materjalide või „tarkvara”,arendamiseks”, „tootmiseks” või „kasutamiseks”
- b. Punktis ML21.a nimetatata muu spetsiaalne „tarkvara”:
 1. spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud „tarkvara”, mis on spetsiaalselt ette nähtud sõjaliste relvasüsteemide modelleerimiseks, matkimiseks või hindamiseks;
 2. spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud „tarkvara”, mis on spetsiaalselt ette nähtud sõjaliste operatsioonide stsenaariumite modelleerimiseks või matkimiseks;

▼ M3

3. „tarkvara”, mis võimaldab kindlaks määrata konventsionaalse, tuuma-, keemia- või bioloogilise relva kasutamise tulenevaid mõjusid;
 4. spetsiaalselt sõjaliseks kasutuseks loodud „tarkvara”, mis on spetsiaalselt loodud juhtimise, side, kontrolli ja luure (C³I) või juhtimise, side, kontrolli, infotehnoloogia ja luure (C⁴I) rakendustes kasutamiseks.
- c. Punktis ML21.a või ML21.b nimetatata „tarkvara”, mis on spetsiaalselt loodud või kohandatud selleks, et võimaldada sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetlemata varustusel täita sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud varustuse sõjalisi funktsioone

ML22

„Tehnoloogia”

- a. Punktis ML22.b nimetatata „tehnoloogia”, mis on „vajalik” sõjaliste kaupade ühises Euroopa Liidu nimekirjas loetletud kaupade „arendamiseks”, „tootmiseks” või „kasutamiseks”
- b. „Tehnoloogia”:
 1. „tehnoloogia”, mis on „vajalik” sõjaliste kaupade ühises Euroopa Liidu nimekirjas loetletud kaupade tootmiseseadmete projekteerimiseks, kokkupanekuks, tööshoidmiseks, hooldamiseks ning parandamiseks, isegi kui selliste tootmiseseadmete komponendid ei ole sõjaliste kaupade ühises nimekirjas loetletud;
 2. „tehnoloogia”, mis on „vajalik” väikerelvade „arendamiseks” ja „tootmiseks”, isegi kui seda kasutatakse antiiksete väikerelvade reproduktsioonide tootmiseks;
 3. „tehnoloogia”, mis on „vajalik” punktides ML7.a–ML7.g nimetatud toksiliste toimeainete, vastava varustuse või komponentide „arendamiseks”, „tootmiseks” või „kasutamiseks”;
 4. „tehnoloogia”, mis on „vajalik” punktis ML7.h nimetatud „biopolümeeride” või spetsiaalsete rakukultuuride „arendamiseks”, „tootmiseks” või „kasutamiseks”;
 5. „tehnoloogia”, mis on „vajalik” punktis ML7.i.1 nimetatud „biokatalüsaatorite” inkorporeerimiseks sõjalistesse kandeainetesse või sõjalisse materjali.

Märkus 1. „Tehnoloogia”, mis on „vajalik” sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetletud kaupade „arendamiseks”, „tootmiseks” või „kasutamiseks”, kuulub sõjaliste kaupade ühise nimekirja reguleerimisalasse ka siis, kui seda kohaldatakse sõjaliste kaupade ühises ELi nimekirjas loetlemata kaupade suhtes.

Märkus 2. Punkti ML22 ei kohaldata järgmise suhtes:

- a. „tehnoloogia”, mis on minimaalselt vajalik sõjaliste kaupade ühises nimekirjas loetlemata kaupade või kaupade, mille eksport on lubatud, paigaldamiseks, käitamiseks, hooldamiseks (kontrollimiseks) ja parandamiseks;

▼ **M3**

- b. „tehnoloogia”, mis on „üldkasutatav”, „baas-teadusuuring” või minimaalne vajalik teave patenditaotlusteks;
- c. „tehnoloogia”, mida kasutatakse tsiviiltranspordivahendite jõusüsteemide magnetilises induktioonis.

KÄESOLEVAS NIMEKIRJAS KASUTATUD MÕISTED

Järgnevalt on toodud käesolevas nimekirjas kasutatud mõisted tähestikulises järjekorras.

Märkus 1. Mõisteid kasutatakse nimekirjas läbivalt. Viited on puhtalt soovituslikku laadi ning need ei mõjuta määratletud mõistete üldist kasutamist nimekirjas.

Märkus 2. Mõistete loetelus sisalduvad sõnad ja mõisted omandavad toodud tähenduse ainult siis, kui nad on esitatud jutumärkides („...”). Kaksisülakomadega („...”) märgitud terminite definitioonid on antud tehnilises märkuses vastava kauba juures. Mujal omandavad sõnad ja mõisted nende üldiselt heakskiidetud (sõnaraamatujärgse) tähenduse.

- ML7 **„Kohandatud sõjas kasutamiseks”**
Iga muudatus või eesmärgipärane valik (nt puhtuse, säilivusaja, virulentsuse, levimisomaduste või ultraviolettkiirguskindluse muutmine), mille sihiks on inim- ja loomkaotuste tekitamise, seadmete kahjustamise või viljasaagi või keskkonna kahjustamise efektiivsuse tõstmine.
- ML8 **„Lisained”**
Ained, mida kasutatakse plahvatavates formulatsioonides nende omaduste parandamiseks.
- ML8, ML10
ja ML14 **„Õhusõidukid”**
Jäigatiivaline, muudetava tiivakujuga, pöörleva tiivaga (heli-kopter), kaldrootoriga või kaldtiivaga lennuaparaat.
- ML11 **„Automaatsed juhtimis- ja kontrollisüsteemid”**
Elektroonilised süsteemid, mille kaudu sisestatakse, töödeldakse ja edastatakse teavet, mis on oluline juhitavate vägede, suurte formeeringute, taktikaliste formeeringute, väeüksuste, laevade, allüksuste või relvade tõhusaks toimimiseks. See saavutatakse arvuti ja muu spetsiaallüüstvara abil, mis on ette nähtud toetama sõjalist juhtimis- ja kontrollifunktsiooni. Automaatse juhtimis- ja kontrollisüsteemi peamised funktsioonid on: teabe tõhus automaatne kogumine, säilitamine ja töötlemine; olukorrast ning lahinguoperatsiooni ettevalmistamist ja läbiviimist mõjutavatest asjaoludest ülevaate andmine; operatiivsete ja taktikaliste kalkulationsioonide tegemine ressursside eraldamiseks vägrupeeringute või operatiivse lahingukorra elementide või lahingupaigutuse vahel kooskõlas missiooniga või operatsiooni etapiga; andmete ettevalmistamine olukorra hindamiseks ja otsuste tegemiseks igal ajal operatsiooni või lahingu käigus; operatsioonide arvutisimulationsioonid.

▼ **M3**

- ML22 **„Baasteadusuuringud”**
- Ekspérimentaalne või teoreetiline töö, mida teostatakse põhiliselt uute teadmiste saamiseks nähtuste või vaadeldavate faktide fundamentaalsetest põhimõtetest ning mis ei ole otseselt suunatud mingi praktilise rakenduse või eesmärgi saavutamiseks.
- ML7, 22 **„Biokatalüsaatorid”**
- Ensüümid spetsiaalseteks keemilisteks või biokeemilisteks reaktsioonideks või muud bioloogilised koostisosad, mis seovad end kemoründemürkidega ja kiirendavad nende degradatsiooni.
- Tehniline märkus*
- „Ensüümid” – *spetsiaalsete keemiliste või biokeemiliste reaktsioonide „biokatalüsaatorid”.*
- ML7, 22 **„Biopolümeerid”**
- Bioloogilised makromolekulid:
- a. ensüümid spetsiaalseteks keemilisteks või biokeemilisteks reaktsioonideks;
 - b. monoklonaalsed, polüklaalsed või anti-idiotüüpsed antikehad;
 - c. spetsiaalselt loodud või spetsiaalselt töödeldud retseptorid.
- Tehnilised märkused*
1. „*anti-idiotüüpsed antikehad*” – *antikehad, mis seovad end teiste antikehade konkreetsete antigeeni sidumiskohtadega;*
 2. „*monoklonaalsed antikehad*” – *valgud, mis seovad end ühe antigeeni sidumiskohaga ning mida toodab üksainus rakukloon;*
 3. „*polüklaalsed antikehad*” – *valkude segu, mis seob end konkreetse antigeeniga ning mida toodab rohkem kui üks rakukloon;*
 4. „*retseptorid*” – *bioloogilised makromolekulaarsed struktuurid, mis on suutelised siduma ligandeid, mille sidumine mõjutab füsioloogilisi funktsioone.*
- ML4, 10 **„Tsiivilõhusõiduk”**
- Need „õhusõidukid”, mis on loetletud kasutusotstarbe järgi tsiivilennundusameti poolt avaldatud lennukõlblikkuse sertifitseerimise nimekirjas lendamiseks sisemaistel ja välismaistel tsiivil-kaubanduslikel marsruutidel või seaduslikuks kasutamiseks tsiivil-, era- ja ärilisel otstarbel.
- ML21, 22 **„Arendamine”**
- On seotud kõikide seeriatootmisele eelnevate etappidega, nagu näiteks: toote projektlahendus, projektlahenduse otsing, projektlahenduse analüüs, projektlahenduse põhimõtted, prototüüpide koostamine ja katsetamine, katsetootmiskavad, projektlahenduse andmed, projektlahenduse andmete tooteks muutmise protsess, osade suhtelise paigutuse kavand, terviku moodustamise kavand, skeemid.

▼ **M3**

- ML17 **„Tööorganid”**
Haaratsid, aktiivsed tööriistühikud ja kõik muud töövahendid, mis on kinnitatud „roboti” manipulaatori otsa kinnitusplaadile.
- Tehniline märkus*
„Aktiivsed tööriistühikud” – seadmed, mille abil rakendatakse töödeldavale detailile liigutavat jõudu, töötlemisenergiat või sondeeritakse seda.
- ML8 **„Kõrge siseenergiaga materjalid”**
Ained või segud, mis reageerivad keemiliselt, et eraldada nende ettenähtud kasutamiseks nõutavat energiat. „Lõhkeained”, „pürotehnika” ja „raketikütus” on kõrge siseenergiaga materjalide alamklassid.
- ML8, 18 **„Lõhkeained”**
Tahked, vedelad või gaasilised ained või ainete segud, mida kasutatakse lõhkepeades, lõhkeseadmetes või mujal esmase, võimendava või peamise lõhkelaenguna ning mille eesmärk on plahvatada.
- ML7 **„Ekspressioonivektorid”**
Kandjad (nt plasmiid või viirus), mida kasutatakse geneetilise materjali viimiseks peremeesrakkudesse.
- ML 17 **„Kütuseelement”**
Elektrokeemiline seade, mis muundab keemilise energia otse alalisvooluelekttrienergiaks, tarbides kütust välisest toiteallikast.
- ML13 **„Kiud- või niitmaterjalid”**
Hõlmavad järgmist:
- pidevad monokiud;
 - pidev lõng ja heie;
 - paelad, kudumid, reeglipäratud matid ja punutised;
 - tükeldatud kiud, staapelkiud ja vanutatud viltvaibad;
 - mis tahes pikkusega monokristallilised või polükristallilised niitkristallid;
 - aromaatse polüamiidi pulp.
- ML15 **„Esimese põlvkonna kujutisvõimendid”**
Elektrostaatiliselt fokuseeritud võimendustorud, milles kasutatakse kiudoptilisi või klaasplaadist sisendit ja väljundit, multileel-fotokatoode (S-20 või S-25), kuid ei kasutata mikrokanalplaatvõimendeid.
- ML22 **„Üldkasutatav”**
„Tehnoloogia” või „tarkvara”, mis on tehtud kättesaadavaks, seadmata piiranguid selle edasise levitamise suhtes.
- Märkus.* Autoriõigusega seatud piirangud ei takista „tehnoloogiat” või „tarkvara” olemast „üldkasutatav”.
- ML9, 19 **„Laser”**
Komponentide koost, mis toodab nii ruumiliselt kui ka ajaliselt koherentset valgust, mida võimendab stimuleeritud kiirgusemissioon.

▼ **M3**

- ML10 **„Õhust kergemad õhusõidukid”**
 Õhupallid ja õhulaevad, mille õhkutõstmiseks kasutatakse kuuma õhku või muid õhust kergemaid gaase, näiteks heeliumi või vesinikku.
- ML17 **„Tuumareaktor”**
 Reaktorianumas paiknevad või vahetult selle külge kinnitatud osad, seadmed, mis reguleerivad reaktori südamiku võimsustaset, ning komponendid, mis tavaliselt sisaldavad reaktori südamiku primaarset jahutusainet, puutuvad sellega vahetult kokku või kontrollivad seda.
- ML8 **„Lähteained”**
 Lõhkeainete tootmises kasutatavad erikemikaalid.
- ML18,
21, 22 **„Tootmine”**
 Kõik tootmisetapid, nagu näiteks toote insenerlahendus, valmistamine, integreerimine, kokkupanek (montaaž), järelevalve, katsetamine, kvaliteedi tagamine.
- ML8 **„Raketikütus”**
 Ained või segud, mis reageerivad keemiliselt, et eraldada kontrollitud kiirusel suurel hulgal mehhaanilise töö tegemiseks vajalikku kuuma gaasi.
- ML4, 8 **„Pürotehnika”**
 Tahkete või vedelate kütuste ja oksüdeerijate segud, mille süttimisel toimub kontrollitud kiirusel energeetiline keemiline reaktsioon, et tekitada teatavaid ajalisi viivitusi või teatud koguses kuumust, müra, suitsu, nähtavat valgust või infrapunakiirgust. Pürofoorsed ained on pürotehnika alamklass, mis ei sisalda oksüdeerijaid, kuid mis süttivad õhuga kokku puutudes spontaanselt.
- ML22 **„Vajalik”**
 Kasutatuna koos sõnaga „tehnoloogia”, tähendab üksnes seda „tehnoloogia” osa, mis peab tagama reguleeritud toimimistaseme, näitajate või funktsioonide saavutamise või ületamise. Sellist „vajalikku” „tehnoloogiat” võivad jagada erinevad tooted.
- ML7 **„Massirahutuste ohjamiseks mõeldud keemilised ühendid”**
 Ained, mis massirahutuste ohjamiseks eeldataval kasutustingimustel tekitavad kiiresti inimestel sensoorset ärritust või avaldavad neile halvavat füüsilist mõju, mis kaob lühikese aja jooksul pärast kokkupuute lõppemist. (Pisargaasid on „massirahutuste ohjamiseks mõeldud keemiliste ühendite” alarühm.)

▼ **M3**

ML17

„Robot”

Manipulatsioonimehhanism, mis võib olla nii pideval rajal kui ka punktist punkti kulgev, võib kasutada andureid ning millel on kõik järgmised omadused:

- a. multifunktsionaalsus;
- b. selle abil saab erinevate liikumiste kaudu kohale asetada või suunata materjali, osi, tööriistu või spetsiaalseid seadmeid kolmemõõtmelises ruumis;
- c. koosneb kolmest või enamast suletud või avatud ahelaga servoseadmest, mille hulka võivad kuuluda ka samm-mootorid; ja
- d. tal on „kasutaja juurdepääsetav programmeeritavus” kas õpetamine/kordamine-meetodit kasutades või elektronarvuti abil, mis võib olla programmeeritav loogiline kontrolleri, st ilma mehaanilise vahelesegamiseta.

Märkus. Eespool esitatud definitsioon ei hõlma järgmisi seadmeid:

1. manipulatsioonimehhanismid, mis on ainult käsi- või kaugjuhitavad;
2. fikseeritud järjestusega manipulatsioonimehhanismid, mis on automaatselt liikuvad seadmed ning mis teostavad mehaaniliselt programmeeritud liikumisi. Programm on mehaaniliselt piiratud fikseeritud peatustega, nagu tapid ja nukid. Liikumiste järjekord ja radade ning nurkade valik ei ole varieeritav ega muudetav ei mehaaniliselt, elektrooniliselt ega elektriliselt;
3. mehaaniliselt juhitud muudetava järjestusega manipulatsioonimehhanismid, mis on automaatselt liikuvad seadmed ning mis teostavad mehaaniliselt programmeeritud liikumisi. Programm on mehaaniliselt piiratud fikseeritud, kuid reguleeritavate peatustega, nagu tapid ja nukid. Liikumiste järjekord ning radade või nurkade valik on varieeritav etteantud programmi mallide siseselt. Ühe või mitme liikumistelje programmi mallide varieerimine või muutmine (st tappide muutmine või nukkide ümberasetamine) on teostatav vaid mehaaniliste operatsioonide abil;
4. muud kui servo-juhitud muutuva järjestusega manipulatsioonimehhanismid, mis on automaatselt liikuvad seadmed ning mis teostavad mehaaniliselt programmeeritud liikumisi. Programm on varieeritav, kuid järjestus toimub vaid mehaaniliselt kinnitatud elektriliste kahendseadmete või reguleeritavate peatustest saadavate kahendsignaalide põhjal;
5. virnastamisseadmed, mis on defineeritud kui Descartes'i koordinaatidega manipulatsiooniseadmed ning mis on vertikaalselt asetatud laokastide virna integraalseks osaks ning on ette nähtud kastide sisu kättesaamiseks või taastamiseks.

▼ **M3**

- ML21 **„Tarkvara”**
Ühest või mitmest „programmist” või „mikroprogrammist” koosnev kogum, mis on paigutatud mis tahes kättesaadavale väljundmeediale.
- ML19 **„Kosmosekindlad”**
Tooted, mis on konstrueeritud, valmistatud ja katsetatud nii, et need vastavad satelliitide või suurtes kõrgustes kasutatavate lennusüsteemide, mis töötavad 100 km kõrgusel või kõrgemal, väljasaatmise ja paigutamise suhtes kehtivatele erilistele elektri-, mehhaanika- või keskkonnanõuetele.
- ML 20 **„Ülijuhtivad”**
Kasutatakse seoses materjalidega (nt metallid, sulamid või ühendid), mis võivad kaotada täielikult oma elektritakistuse, st võivad omandada lõpmatult suure elektrijuhtivuse ning kanda üle väga suuri elektrivoole ilma Joule'i soojenemiseta.
„Kriitiline temperatuur” (vahel nimetatud ka üleminekutemperatuuriks) on temperatuur, mille juures konkreetne „ülijuhtiv” aine kaotab täielikult oma elektrilise takistuse alalisvoolule.
Tehniline märkus
Aine „ülijuhtivat” olekut iseloomustavad individuaalselt „kriitiline temperatuur”, kriitiline magnetväli, mis sõltub temperatuurist, ning kriitiline voolutihedus, mis sõltub nii temperatuurist kui ka magnetväljast.
- ML22 **„Tehnoloogia”**
Spetsiifiline teave, mis on vajalik toote „arendamiseks”, „tootmiseks” või „kasutamiseks”. See teave esineb tehniliste andmete või tehnilise abi kujul.
Tehnilised märkused
1. „Tehnilised andmed” võivad esineda tehniliste jooniste, plaanide, diagrammide, mudelite, valemite, tabelite, insener-tehniliste projektide ja spetsifikatsioonide, käsiraamatute ja juhiste kujul kas kirjalikult või salvestatuna muudele andmekandjatele või seadmetele nagu näiteks magnetkettad, helilindid, püsimälud.
2. „Tehniline abi” võib esineda juhiste, oskuste, väljaõppe, tööalaste teadmiste ja konsultatsiooniteenuste vormis. „Tehniline abi” võib hõlmata „tehniliste andmete” üleandmist.
- ML 10 **„Mehitamata õhusõiduk”**
Igasugune „õhusõiduk”, mis on võimeline lendu alustama ja sooritama kontrollitavat ja juhitavat lendu ning navigeerima ilma inimpiloodita pardal.
- ML21, 22 **„Kasutamine”**
Toimimine, paigaldus (sh kohapealne paigaldus), hooldus (kontroll), remont, kapitaalremont ja renoveerimine.